

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Hypnóza a další netradiční způsoby objasňování trestní
věci**

Monika Vavrová

PLZEŇ 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Monika VAVROVÁ**
Osobní číslo: **R15M0335P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Hypnóza a další netradiční způsoby objasňování trestní věci**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Dokazování
3. Zvláštní důkazní prostředky
4. Netradiční důkazní prostředky
5. Hypnóza
6. Využívání hypnózy v trestním řízení v zahraničí
7. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

FENYK, Jaroslav, Dagmar ČISAŘOVÁ a Tomáš GRÍVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0
CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. 1. vydání. Praha: VŠFS, 2018. ISBN 978-80-7408-175-0
ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9
CHROMÝ, Jakub. *Vyšetřovací hypnóza v trestním řízení* Trestněprávní revue. Č. 7, Nakladatelství C. H. Beck, 2006. ISBN 1213-5313

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **26. srpna 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

**Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D.,
LL.M.**
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. září 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím literatury a zdrojů informací, které jsou uvedené v poznámkách pod čarou a v seznamu použitých zdrojů.

Plzeň, březen 2021

Monika Vavrová

Poděkování

Děkuji doc. JUDr. Janu Chmelíkovi, Ph.D., za odborné vedení této práce a poskytnutí cenných rad a připomínek. Zároveň děkuji svým rodičům a blízkým za jejich podporu a trpělivost.

Obsah

1. Úvod	1
2. Dokazování	2
2.1. Základní pojmy	4
2.2. Zásady	5
2.3. Dělení důkazů	11
3. Důkazní prostředky uvedené v trestním řádu.....	14
3.1. Tradiční důkazní prostředky	14
3.1.1. Výpověď obviněného	14
3.1.2. Výpověď svědka	15
3.1.3. Odborné vyjádření a znalecký posudek.....	16
3.1.4. Ohledání.....	17
3.2. Zvláštní způsoby dokazování	20
3.2.1. Konfrontace	20
3.2.2. Rekognice.....	20
3.2.3. Vyšetřovací pokus	21
3.2.4. Prověrka na místě	22
3.2.5. Rekonstrukce.....	22
3.3. Operativně pátrací prostředky	22
3.3.1. Předstíraný převod	22
3.3.2. Sledování osob a věcí	23
3.3.3. Použití agenta	23
4. Netradiční důkazní prostředky.....	24
4.1. Hypnóza	24
4.1.1. Historie hypnózy	25
4.1.2. Základní pojmy	26
4.1.3. Využívání hypnózy v trestním řízení v ČR.....	30
4.1.4. Využívání hypnózy v trestním řízení v zahraničí.....	32
4.2. Kognitivní rozhovor.....	33
4.2.1. Využívání kognitivního rozhovoru v trestním řízení v ČR.....	33
4.2.2. Využívání kognitivního rozhovoru v trestním řízení v zahraničí.....	35
4.3. Odorologie	38
4.3.1. Pojem odorologická stopa	39
4.3.2. Využívání odorologie v trestním řízení v ČR	39
4.3.3. Využívání pachové stopy v trestním řízení v zahraničí	41
4.4. Fyziodetekce	43

4.4.1.	Využívání fyziodetekce v trestním řízení v ČR.....	46
4.4.2.	Využívání fyziodetekce v trestním řízení v zahraničí.....	46
5.	Závěr.....	48
6.	Resumé.....	50
7.	Seznam zdrojů.....	51

1. Úvod

Dokazování je jedním ze základních pilířů trestního práva. K potrestání pachatele za určitý skutek si musíme být jisti, že ho spáchala doopravdy ta určitá osoba, za jakých okolností, zda úmyslně či z nedbalosti. K tomu, abychom tyto skutečnosti zjistili, slouží právě důkazní prostředky. Dříve v minulosti se uplatňovala zásada objektivní pravdy - k odsouzení pachatele stačilo například doznání této osoby jakožto pachatele nebo byly použity iracionální důkazní prostředky, například ordály. V současnosti se řídíme zásadou materiální pravdy, což znamená, že orgány činné v trestním řízení musí vždy zjistit skutečný stav bez důvodných pochybností. Mohou nastat případy, kdy je obtížné se takové pravdy dobrat, a proto orgány činné v trestním řízení mimo klasických forem dokazování někdy využívají méně časté, často až kontroverzní způsoby napomáhající objasňování trestních činů.

Cílem této práce je tedy objasnit základní pojmy týkající se dokazování a měla by umožnit bližší orientaci v této problematice. V práci analytickou a komparativní metodou objasňuji problematiku hypnózy a dalších netradičních důkazních prostředků se zaměřením na výhody a úskalí jejich využívání v dokazování při vyšetřování trestné činnosti a uvádím zkušenosti u nás a v zahraničí v této oblasti.

Tato práce je členěna do tří základních částí. První část práce se zabývá samotným pojmem dokazování, které je upraveno v hlavě V. zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“). Jsou zde definovány základní pojmy, zásady a dělení důkazů. Ve druhé části jsou rozebírány důkazní prostředky, které lze v rámci dokazování využít a které jsou výslovně uvedeny v trestním řádu. Po základním uvedení do problematiky následuje hlavní část v kapitolách věnovaných využití hypnózy, i v porovnání s kognitivním rozhovorem, a dalším netradičním způsobům objasňování trestních věcí, které je možné využít v situacích, kdy jiné způsoby dokazování selhaly. Jedná se například o odorologii či fyziodetekci. Tyto způsoby opatřování důkazů mají společné, že ne vždy je lze zcela vědecky vysvětlit, ale přesto mají nepopíratelný přínos při vyšetřování trestných činů.

2. Dokazování

Dokazování je jednou z fází trestního řízení a spolu s rozhodováním patří mezi nejdůležitější procesní činnosti. Dokazování tvoří nezastupitelnou součást trestního řízení a napomáhá splnit účel trestního řízení. Umožňuje orgánům činným v trestním řízení zjistit skutkový základ pro jejich rozhodování a pro jejich postup.¹ V právní úpravě dokazování i její praktické aplikaci se zřetelně projevuje střet zájmu na účinném postupu orgánů trestní justice a zájmu na dostatečné ochraně práv a svobod osob na trestním řízení zúčastněných, který je jedním ze zásadních problémů trestní politiky. Cílem dokazování je zjistit skutečný stav věci, a to v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení.

Dokazování je v prvé řadě postaveno na právu na spravedlivý proces, které je zakotveno v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod² a v našich ústavních zákonech. Právo na spravedlivý proces je ústavně garantováno především čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož se „*každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu*“.³ Toto Ústavou deklarované právo je rovněž interpretováno nálezy Ústavního soudu a zaručuje každému zákonné a ústavnímu pořádku odpovídající posouzení jeho zákonem garantovaného subjektivního práva. Přístup k soudu je garantován čl. 90 Ústavy ČR, podle kterého jsou soudy povinny, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům.⁴ Odmítnutím práva na spravedlivý proces je i odmítnutí soudu jednat a rozhodnout o podaném návrhu (denegatio iustitiae), nebo případ, kdy by soud zůstal v řízení bez zákonného důvodu nečinný. Princip nezávislosti soudů je zaručen čl. 82 Ústavy ČR.⁵ Dodržování procesních principů, jejichž ignorování vede či může vést k porušení základních práv a svobod, je předmětem ústavní kontroly realizované Ústavním soudem. Nezáleží, v jakém řízení se o věci rozhoduje (v civilním, trestním či správním), ale zda bylo či je dotčeno soukromé právo. V případě rozhodnutí správních orgánů, která sama nesplňují požadavky na spravedlivý proces, postačí, jsou-li předmětem následného přezkoumání soudním

¹ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8. s. 373

² Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod publikována pod č. 209/1992 Sb.

³ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

orgánem s plnou jurisdikcí.⁶ Obviněný má právo hájit se sám a prostředky dle vlastního uvážení, nicméně má také požadovat, aby orgány činné v trestním řízení postupovaly způsobem, aby byl zjištěn skutečný stav věci, tedy aby objasňovaly i okolnosti svědčící ve prospěch obviněného. Orgány činné v trestním řízení mají povinnost přihlížet ke všem okolnostem, které jeho vinu zmírňují či vyvracejí.⁷ Spravedlivý proces by byl porušen za předpokladu že „*odvolací soud v usnesení o zamítnutí odvolání podle § 256 trestního řádu vyjadřuje souhlas se skutkovými zjištěními nalézacího soudu s poukazem na důkazy, které nalézací soud (ovšem ani soud odvolací) vůbec neprovedl a nehodnotil. Odvolací soud má dále povinnost vypořádat se s námitkami odvolatele, jimiž obviněný realizuje své právo na obhajobu (viz i čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod). Tuto povinnost odvolací soud porušuje, jestliže ignoruje námitky odvolatele vůči důkazům, na něž nalézací soud odkazuje jako na klíčové pro učiněné skutkové závěry. V důsledku tím odvolací soud odvolateli upírá právo na soudní ochranu.*“⁸

Jednotlivé změny trestního řádu doposud proběhly pouhou novelizací, slibovaný nový trestně procesní kodex stále na půdě Ministerstva spravedlnosti ČR nebyl vytvořen. Za zásadní novely v této oblasti lze označit zákon 178/1990 Sb., zákon č. 55/1991 Sb., zákon č. 292/1993 Sb., zákon č. 152/1995 Sb. a zákon č. 265/2001 Sb. Změny, které přinesly, poměrně výstižně charakterizují celkový vývoj pojetí dokazování v českém trestním právu. První dva ze zmiňovaných zákonů měly spolu s řadou dalších dílčích novel za úkol především odstranit největší deformace trestního procesu a zavést do něj některé základní záruky, umožňující obviněnému v rámci dokazování skutečně realizovat své právo na obhajobu. Ještě před koncem první poloviny devadesátých let se však objevila naléhavá potřeba reagovat na dosud neznámé formy kriminality, které s sebou přineslo otevření hranic, technický pokrok a nastupující celosvětový fenomén globalizace. Tato potřeba se projevila jako nutnost získat právní prostředky umožňující nejen odhalení této trestné činnosti a jejích pachatelů, ale též její prokázání, a to vše v rámci již přijatých standardů trestního řízení. Právě novely č. 292/1993 Sb. a č. 152/1995 Sb. lze pokládat za konkrétní projevy této snahy, když

---

⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. 2. 1983, Le Compte et al. proti Belgii, A-58

⁷ VANTUCH, Pavel: *Obhajoba obviněného*. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 978-80-7400-321-9. s. 12.

⁸ Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1104/08 ze dne 19. 3. 2009

na jedné straně měly poněkud uvolnit ruce orgánům činným v trestním řízení a dát jim k dispozici účinnější nástroje k vyhledávání, zajišťování a provádění důkazů, ovšem na straně druhé měly též zpřesnit či rozšířit některé záruky spravedlivého procesu, poskytované obviněnému. Výjimečné postavení má v tomto směru tzv. velká novela trestního řádu č. 265/2001 Sb., kterou lze pokládat jednak za určité završení tendencí, které se v oblasti trestního řízení projevovaly s větší či menší intenzitou od roku 1990, a jednak za předstupu budoucího zcela nového trestního řádu v rámci procesu rekodifikace.⁹

2.1. Základní pojmy

Předmětem trestního řízení je určitý skutek a hlavním úkolem trestního řízení je zjistit, zda se tento skutek stal, zda je trestným činem a kdo je pachatelem. Je také nutno zjistit okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání. Orgány činné v trestním řízení mohou skutek poznat jen tak, že si jej rekonstruují. Činí tak zvláštním postupem, upraveným trestním řádem, který se nazývá dokazování.

Skutečnost zjišťována v trestním řízení se nazývá předmět důkazu. Prostředek k poznání skutečnosti, která je předmětem důkazu, používaný orgány činnými v trestním řízení je důkazní prostředek. Mezi důkazní prostředky je řazeno například ohledání (místa, osoby), výslech osob, které mají informace o předmětu důkazu, listinné důkazy, operativně pátrací prostředky a další. Důkazním prostředkem je tedy činnost v trestním řízení, jejímž účelem je podle trestního řádu poznání skutečnosti, která má být zjištěna.¹⁰

Důkazem je nazýván přímý poznatek získaný z důkazního prostředku orgánem činným v trestním řízení v rámci dokazování. Procesním důkazem jsou tedy výpovědi vyslychaných osob, informace získané z ohledání či z listinných, zvukových, obrazových a jiných důkazů. Každý procesní důkaz je nutno spojit s nějakou osobou či věcí. Tyto osoby nebo věci se nazývají nositeli důkazů.¹¹ Jelínek pak zdůrazňuje, že „*dokazováním v trestním právu procesním rozumíme zákonem*

---

⁹ ZEMAN, Petr a kol.: *Vliv vybraných ustanovení velké novely trestního řádu na průběh trestního řízení*. Praha: IKSP, 2008. ISBN 978-80-7338-068-7

¹⁰ JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-58-0. s. 246 - 247

¹¹ JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-58-0. s. 247

*upravený postup orgánů činných v trestním řízení, jehož úkolem je umožnit poznání skutečností důležitých pro rozhodnutí – tedy vyhledávání důkazů.*¹²

2.2.Zásady

Zásady představují určité základní myšlenky či ideje, které prostupují všemi právními odvětvími. V rámci trestního práva procesního jde o jeden z předpokladů pro správné fungování. Některé zásady jsou zmíněné v ústavním právu. Mezi základní zásady důkazního práva se řadí zásada materiální pravdy, zásada presumpce nevinny, zásada bezprostřednosti a ústnosti, zásada volného hodnocení důkazů, zásada vyhledávací a zásada přiměřenosti.

Materiální pravda

Materiální pravda je tradičním označením zásady zjištění skutečného stavu bez důvodných pochybností. Pravda je abstraktní pojem a představuje shodu našich úsudků s objektivní realitou. Zjištění materiální pravdy je jedním z cílů trestního procesu. Pravdivé zjištění skutečností důležitých pro rozhodnutí ve věci je stěžejní ke splnění účelu trestního řízení.

V trestním řízení se nemůžeme spokojit s tím, co strany jako pravdu uznávají a které skutečnosti předloží soudu k rozhodnutí. *„Orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v trestním řádu za součinnosti stran tak, aby byl zajištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu.*¹³

„Jedná se o složitý proces vedoucí od poznání jednotlivých faktů vyšetřovaného trestného činu k poznání všech stránek.“¹⁴ Je to proces zaměřující se zejména na skutkové okolnosti trestného činu, tedy na osobu pachatele, spáchaný čin, následkem a příčinnou souvislostí mezi nimi. Zabývá se také vztahem pachatele ke spáchanému činu či okolnostmi, které vedly ke spáchání trestného činu a dalšími významnými okolnostmi.¹⁵

---

¹² JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-58-0. s. 248

¹³ § 2 odst. 5 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

¹⁴ FRYŠTÁK, Marek a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Ostrava: KeY publishing, 2012. ISBN 978-80-7418-160-3 s. 16

¹⁵ FRYŠTÁK, Marek a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Ostrava: KeY publishing, 2012. ISBN 978-80-7418-160-3 s. 16

Presumpce nevinny

Další zásadou, která souvisí s dokazováním, je zásada presumpce nevinny, která určuje, že v trestním řízení je nutno obviněnému vinu dokázat. Trestní řád neukládá povinnost obviněnému dokazovat svoji nevinu. Aby mohl být obviněný odsouzen, vina mu musí být prokázána. Ze skutečností, že obviněný odmítne vypovídat, vypovídá nepravdu, popírá určité skutečnosti aj., nelze vyvozovat závěry o vině. Presumpce nevinny vyjadřuje základní zásadu trestního řízení, že *„každý, proti němuž se vede trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena“*¹⁶, neboli podle Chmelíka - *„Dokázána musí být vždy vina. Nevyvrácené podezření k odsouzení nestačí“*¹⁷

Ze zásady presumpce nevinny lze vyvodit zejména tato pravidla:

- *„při dokazování skutkového stavu se uplatní in dubio pro reo, zatímco ohledně právních otázek platí iura novit curia,*
- *povinnost orgánů činných v trestním řízení prokázat obviněnému vinu dokazováním provedeným v souladu se zákonem, když nedokázaná vina má týž význam jako dokázaná nevinu,*
- *povinnost orgánů činných v trestním řízení být vůči obviněnému nestranný a nezaújatý, přičemž lze vůči němu uplatňovat jen taková omezení, která jsou nezbytná k dosažení účelu trestního řízení, což souvisí se zásadou přiměřenosti či zdrženlivosti.“*¹⁸

Ze samotné skutečnosti, že je někdo stíhán, nelze v žádném případě prejudikovat jeho vinu. Pro dokazování v trestním řízení ze zásady presumpce nevinny vyplývá, že vina musí být obviněnému prokázána zákonnými prostředky a musí být bezpečně prokázána.

Ústavní soud ČR v roce 2016 judikoval, že *„státní orgány, zejména pak soudy, jsou povinny respektovat presumpci nevinny ve všech řízeních, tedy i v jiném řízení než v tom, v němž je příslušný trestný čin projednáván. I v těchto řízeních se musejí zdržet prohlášení, z nichž vyplývá, že považují určitou osobu za vinnou trestným činem, ačkoliv o její vině nebylo žádným soudem pravomocně rozhodnuto. Postup, který neodpovídá tomuto pravidlu, je neústavní pro rozpor s čl. 40 odst. 2*

---

¹⁶ Článek 40 odst. 2 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

¹⁷ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 231

¹⁸ HENDRYCH, Dušan a kol.: *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1. s. 808-809

*Listiny (presumpce nevinny). Soudce, který ve svém rozhodnutí toto pravidlo nerespektuje, zpravidla bude v dalším rozhodování o osobě takto neprávem osočené považován za podjatého, a tudíž nebude nestranným soudcem ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny“.*¹⁹

Presumpce nevinny je jedním z prvků práva na spravedlivý proces a hlavním principem moderních demokratických trestních řízení. Presumpce nevinny je považována za základní lidské právo. Atributem presumpce nevinny je ochrana cti a dobré pověsti osoby.

Zásada bezprostřednosti a ústnosti

Ze zásady bezprostřednosti vyplývá požadavek, aby se soud osobně seznámil se všemi důkazy, které jsou potřebné k rozhodnutí. Tato zásada vylučuje, aby soud přihlédl k důkazům, které nebyly provedeny při soudním jednání.

Zásada bezprostřednosti je uplatňována spíše v řízení před soudem než ve fázi dokazování. Spočívá v pravidle, že soud může přihlédnout jen k důkazům provedeným při jednání a rozhodovat jen na jejich základě. Tato zásada platí v hlavním líčení, ve veřejném, neveřejném i vazebním zasedání. Ze zásady bezprostřednosti tedy vyplývá pravidlo nezaměnitelnosti složení soudu a pravidlo nepřerušitelnosti soudního jednání. Podle pravidla nezaměnitelnosti složení soudu může rozhodovat pouze soudce, který se účastnil soudního jednání po celou dobu.²⁰ Nepřerušitelnost soudního jednání umožňuje soudu rozhodnout z poznatků získaných v provedeném řízení.²¹ Soudní jednání může i tak být odročeno, v takovém případě trestní řád ukládá, aby při pokračování jednání sdělil předseda senátu podstatný obsah dosavadního průběhu jednání.²²

Se zásadou bezprostřednosti souvisí zásada ústnosti. Zásada ústnosti spočívá v tom, že soud rozhoduje na základě ústního přednesu stran a ústně provedených důkazů.²³ V tomto ohledu se zásadou souvisí i zásada veřejnosti zakotvená v ustanovení § 2 odst. 10 trestního řádu, podle kterého „*se trestní věci před soudem projednávají veřejně tak, aby se občané mohli projednávání účastnit a jednání sledovat*“. Při hlavním líčení a veřejném zasedání smí být veřejnost vyloučena jen v případech stanovených trestním řádem.

¹⁹ Nález Ústavního soudu I. ÚS 1965/15 ze dne 27. 1. 2016

²⁰ § 202 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

²¹ FRYŠTÁK, Marek a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Ostrava: KeY publishing, 2012. ISBN 978-80-7418-160-3. s. 19

²² § 219 odst. 3 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

²³ § 2 odst. 11 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Výjimek ze zásady bezprostřednosti je poměrně dlouhá řada. Předně jsou to všechny případy, kdy místo výslechu určité osoby před soudem se čte protokol o jejím výslechu nebo jiný listinný důkaz. Výjimkou ze zásady bezprostřednosti je také institut trestního příkazu, který soud vydává bez projednání věci na základě důkazů obsažených ve spise.

Nejvyšší soud vyslovil „pokud byly důkazy v hlavním líčení provedeny v souladu se zásadami ústnosti a bezprostřednosti (§ 2 odst. 11, 12 TrŘ) a jejich hodnocení vyústilo do skutkových a právních závěrů, které nejsou v rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 TrŘ), nelze bez dalšího, pouze na základě akcentování jinak vyhodnocených důkazních souvislostí, hraničících pouze s větší či menší mírou pravděpodobnosti, zrušit pravomocné soudní rozhodnutí a nutit soud k přehodnocení již jednou vyslovených závěrů“.²⁴

Zásada volného hodnocení důkazů

Dle § 2 odst. 6 trestního řádu „orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeném na pečlivém uvážení všech okolností případu, a to jednotlivě i v jejich souhrnu“. Jedná se o myšlenkovou činnost orgánů činných v trestním řízení založenou na jejich vnitřním přesvědčení, které se ale nevytváří libovolně, nýbrž je logickým vyústěním objektivních skutečností. Vnitřní přesvědčení se opírá o složku vědomostní, rozumovou a zkušenostní a pomocí úsudků se podílí na procesu hodnocení důkazů. Kontrola volného hodnocení důkazů je dána v odůvodnění rozsudku, kdy soud má povinnost uvést, které skutečnosti vzal za prokázané, o jaké důkazy svá skutková zjištění opřel, existenci kterých skutečností pokládá za chybnou a jaké důsledky z těchto zjištění vyplývají. Vnitřní přesvědčení je tak vyjádřeno v rozsudku a opravné prostředky zajišťují kontrolu správnosti rozhodnutí.²⁵

Hodnocení důkazů představuje dovršení procesu dokazování a musí být řádně odůvodněno a přezkoumáno. Hodnocení důkazů jedním orgánem činným v trestním řízení není závazné pro jiný orgán činný v trestním řízení. V důsledku toho tak odvolací soud nemůže dávat při zrušení rozsudku soudu prvního stupně a vrácení věci k tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí závazné pokyny týkající se hodnocení důkazů.

²⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu 4 Tz 172/2001 ze dne 13. 9. 2001

²⁵ FRYŠTÁK, Marek a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Ostrava: KeY publishing, 2012. ISBN 978-80-7418-160-3. s. 17

V rozhodnutí č. 57/1984 byla v právní větě vyslovena zásada, že „i když odvolací soud neprovede sám, další nové důkazy, ani neopatřuje důkazy provedené před soudem prvního stupně, může dojít k závěru, že skutková zjištění soudu prvního stupně jsou nejasná a neúplná“. Druhým rozhodnutím je judikát č. 53/1992 Sb., v jehož právní větě je uvedeno, že „pokud soud prvního stupně postupoval při hodnocení důkazů důsledně dle § 2 odst. 6 trestního řádu, tzn. že je hodnotil podle vnitřního přesvědčení založeném na pečlivém uvážení všech okolností jednotlivě i v jejich souhrnu, odvolací soud nemůže napadený rozsudek zrušit jen proto, že sám na základě svého přesvědčení hodnotí tytéž důkazy s jiným v úvahu přicházejícím výsledkem“. V takovém případě nelze rozsudku vytknout žádnou vadu.

Zásada volného hodnocení důkazů platí ve všech stádiích trestního řízení a pro všechny orgány činné v trestním řízení.

Ústavní soud judikoval k problematice opomenutých důkazů takto: „Současná právní úprava vyšetřování, stejně jako úprava řízení před obecnými soudy, nezná institut předběžného posuzování (hodnocení) důkazů, a proto není v pravomoci kteréhokoli orgánu činného v trestním řízení provádět podle vlastních kritérií předběžnou selekci (nabízených) důkazů a upravovat tak důkazní situaci podle vlastní úvahy a volby, příp. z daných důkazů a priori preferovat ty, které potvrzují zvolenou skutkovou verzi.²⁶ Dle jiného nálezu Ústavního soudu „Volné hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 trestního řádu neznamena libovůli, resp. svévoli orgánů činných v trestním řízení. Uplatnění této zásady je totiž neoddělitelně spjato s požadavkem transparentnosti rozhodování, spočívajícím v povinnosti důkazní postup vyčerpávajícím způsobem popsat a logicky i věcně přesvědčivým způsobem odůvodnit. Informace z hodnoceného důkazu přitom musí zůstat bez jakéhokoli zkreslení v procesu jeho hodnocení zachována a výlučně jen jako taková se může promítnout do konečného úsudku soudu. Není v souladu s požadavky § 125 odst. 1 trestního řádu, opomene-li obecný soud v odůvodnění rozsudku sebemeně vyložit, jak dospěl k závěru o spolehlivosti důkazního pramene, jakým jsou v daném případě poškozeným předložené nekvalitní záběry z technického zařízení, které nebylo orgány činnými v trestním řízení vůbec zkoumáno. Je přitom nezbytnou podmínkou spravedlivého trestního procesu, aby rozhodnutí způsobila omezit osobní svobodu byla vydávána za dosažení co nejvyšší možné jistoty ohledně závěru vyplývajícího

---

²⁶ Nález Ústavního soudu III. ÚS 617/2000 ze dne 4. 10. 2001

*z důkazu. Soud má povinnost dodržovat vysoký standard, pokud jde o samotnou vypovídací schopnost a hodnověrnost důkazu.*²⁷

Zásada vyhledávací

Vyhledávací zásada platná v trestním řízení je obecně vymezována jako úřední povinnost orgánů činných v trestním řízení z vlastní iniciativy vyhledávat a provádět důkazy v řízení tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.²⁸

Zásada vyhledávací je zakotvena v ustanovení § 2 odst. 5 trestního řádu a vyjadřuje povinnost orgánů činných v trestním řízení zjišťovat skutečnosti právně relevantní a vyhledávat o nich důkazy, a to i bez návrhu. Tato zásada úzce souvisí se zásadou oficiality. Obě zásady vyjadřují tutéž skutečnost, totiž že orgány činné v trestním řízení vykonávají svou činnost v zájmu celé společnosti, nezávisle na vůli jednotlivců.²⁹ Zásada oficiality se vztahuje na trestní řízení jako celek, zásada vyhledávací se vztahuje jen na určitou část řízení – řízení důkazní.

U zásady vyhledávací se řeší dvě otázky, a to procesní odpovědnost za zjišťování skutkového stavu a nesporné skutečnosti v trestním řízení.³⁰ Procesní odpovědnost je zvláště zdůrazněna pro policejní orgán.³¹ Ve stádiu řízení před soudem přebírá tuto odpovědnost soud. Orgány činné v trestním řízení tak mohou opírat svá rozhodnutí jen o okolnosti zjištěné ve shodě se skutečností. Zjišťuje se skutek, který je předmětem řízení, ve všech okolnostech mající význam pro rozhodnutí. Trestní řád počítá se součinností stran, a to v přípravném řízení, rovněž i v řízení před soudem. Nesporné skutečnosti představují ty skutečnosti, o kterých mezi stranami není sporu, proto nemusí být předmětem dokazování.

Zásada vyhledávací má blízko k zásadě materiální pravdy. Uplatnění zásady vyhledávací představuje záruku pro zásadu materiální pravdy. Zásada vyhledávací se neuplatňuje stejnou měrou ve všech stádiích trestního řízení. V plném rozsahu se uplatňuje v řízení přípravném. Orgány činné v trestním řízení postupují tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.³²

²⁷ Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1104/08 ze dne 19. 3. 2009

²⁸ § 2 odst. 5 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

²⁹ JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-58-0. s. 94

³⁰ JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-58-0. s. 95

³¹ § 164 odst. 3 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

³² JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-58-0. s. 96

Zásada přiměřenosti

Zásada přiměřenosti je zakotvena v ustanovení § 2 odst. 4 trestního řádu. Orgány činné v trestním řízení musí postupovat s plným šetřením občanských práv zaručených Listinou a mezinárodními smlouvami. Tato zásada se označuje rovněž zásadou zdrženlivosti. Jejím obsahem je požadavek, aby orgány činné v trestním řízení postupovaly tak, aby co nejméně zasahovaly do základních práv a svobod občanů. Je výrazem humánnosti trestního řízení.

Pokud jde o osobu, proti které se trestní řízení vede, navazuje tato zásada na zásady stíhání jen ze zákonných důvodů a presumpce nevinu, kterou prohlubuje a doplňuje.

2.3. Dělení důkazů

Nauka dělí důkazy podle různých kritérií. Rozdělení důkazů má význam pro nauku i aplikační praxi, protože poukazuje na atributy jednotlivých důkazů a umožňuje lépe pochopit jejich povahu a význam.

Podle vztahu k předmětu řízení dělíme důkazy na usvědčující a ospravedlňující. Usvědčující důkazy prokazují okolnosti svědčící v neprospěch, potvrzují vinu obviněnému. Ospravedlňující důkazy vinu vyvracejí a svědčí ve prospěch obviněného. Některé důkazy mohou být zároveň usvědčující i ospravedlňující zároveň. Povaha důkazu se může měnit v průběhu řízení, výsledná povaha se určuje až při závěrečném hodnocení důkazů.³³

Podle pramene se dělí důkazy na původní a odvozené dle toho „*zda tu je či není zprostředkující nositel informací mezi původním zdrojem, a orgánem činným v trestním řízení, který řízení provádí*“.³⁴ Původní důkaz vychází přímo ze zdroje – například originální listina nebo svědek svědčící o skutečnostech, které osobně viděl. Odvozený důkaz je ze zprostředkovaného zdroje – svědek vypovídá o skutečnosti, kterou zná pouze z doslechu. Orgány činné v trestním řízení se snaží při dokazování vycházet z důkazů původních, ale ani důkazy zprostředkované by neměly být opomíjené. Zprostředkované důkazy mohou být vodítkem k nalezení původního důkazu.³⁵

³³ JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-58-0. s. 264

³⁴ JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-58-0. s. 265

³⁵ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. Edice EUpress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 53

Další dělení důkazů je na přímé a nepřímé podle vztahu k dokazované skutečnosti. Přímý důkaz přímo potvrzuje nebo vyvrací dokazovanou skutečnost. Nepřímý důkaz dokazuje vedlejší skutečnost, ze které lze pouze usuzovat, zda se skutečnost hlavní stala nebo nestala.³⁶

V rozsudku Vrchního soudu v Praze se k přímému důkazu uvádí, že „jde o důkaz v řízení, který na rozdíl od nepřímého důkazu umožňuje učinit přímý poznatek o dokazované skutečnosti, tedy bez jakéhokoli zprostředkování potvrzuje nebo vyvrací, že se určitá právně relevantní okolnost stala nebo že existuje, anebo že se nestala nebo neexistuje. Z hlediska vztahu k dokazované skutečnosti má k ní přímý důkaz blíže než nepřímý důkaz. Souvislost mezi přímým důkazem a dokazovanou skutečností je jasná (např. u vraždy svědek vypoví, že viděl, jak obviněný zastřelil výstřelem z pistole poškozeného). Přímé a nepřímé důkazy nelze zaměňovat s původními důkazy a odvozenými důkazy.“³⁷ Na příkladu rozsudku Nejvyššího soudu je nastíněn rozdíl mezi přímým a nepřímým důkazem. „Nález daktyloskopické stopy náležející obviněnému představuje nepřímý důkaz. Z tohoto důvodu pro něj platí, že není-li přímého důkazu, musí být doplněn dalšími nepřímými důkazy, které ve svém souhrnu tvoří logickou, ničím nenarušenou a uzavřenou soustavu nepřímých důkazů vzájemně se doplňujících a na sebe navazujících, které v celku shodně a spolehlivě dokazují skutečnosti, které jsou v takovém příčinném vztahu k dokazované skutečnosti, že z nich je možno dovést jen jediný závěr a současně vyloučit možnost jiného závěru.“³⁸

Nepřímý důkaz potvrzuje nebo vyvrací existenci určité dokazované skutečnosti pomocí skutečnosti jiné, která souvisí s dokazovanou skutečností jen nepřímo, zprostředkovaně. Nepřímé důkazy mohou být dostačující k odsouzení pachatele ovšem za předpokladu, že je zde více nepřímých důkazů, které „ve svém souhrnu tvoří logickou, ničím nenarušenou a uzavřenou soustavu vzájemně se doplňujících a na sebe navazujících nepřímých důkazů, které v celku shodně a spolehlivě dokazují určitou skutečnost. Zároveň jsou v takovém příčinném vztahu k dokazované skutečnosti, že z nich je možno vyvést jen jediný závěr a současně vyloučit možnost jiného závěru“.³⁹

---

³⁶ JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-58-0. s. 265

³⁷ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 11 To 46/94 ze dne 8. 4. 1994

³⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu 5 Tdo 1207/2016 ze dne 21. 9. 2016

³⁹ HENDRYCH, Dušan a kol.: *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1. s. 513

Ze zásady, že za důkaz může sloužit vše, stanoví trestní řád některé výjimky. Z určitých ustanovení trestního řádu vyplývá zákaz použití některého důkazního prostředku nebo jeho nepřipustnost za určitých přesně stanovených podmínek. V tomto směru je možné poukázat na tyto případy: získání důkazu nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení⁴⁰, úkony učiněné vyloučenými osobami nemohou být podkladem pro rozhodnutí⁴¹, nelze použít získané informace při odposlechu komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem,⁴² aj.

---

⁴⁰ § 89 odst. 3 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁴¹ § 30 odst. 1 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁴² § 88 odst. 1, věta první zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

3. Důkazní prostředky uvedené v trestním řádu

Trestní řád v ustanovení § 89 odst. 2 obsahuje výčet důkazních prostředků.⁴³ Jedná se o výčet demonstrativní, nikoliv taxativní. V trestním řádu je zvláštní pozornost věnována výpovědi obviněného, výslechu obviněného, výslechu svědka. V § 89 odst. 2 jsou pak zmíněny znalecké posudky, věci, listiny a ohledání. Po roce 2002 přibýly v trestním řádu ještě konfrontace, rekognice, rekonstrukce, vyšetřovací pokus, prověrka na místě. Tyto metody byly sice používány i před zařazením do trestního řádu, ale jejich používání a přijímání nebylo jednotné. Často se stávalo, že je soudy odmítly zařadit mezi důkazy.⁴⁴ Operativně pátrací prostředky byly do trestního řádu začleněny zákonem č. 265/2001, do té doby byly upraveny v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii ČR.

3.1. Tradiční důkazní prostředky

Mezi nejzákladnější důkazní prostředky jsou řazeny výpovědi obviněného a svědků, a to ve formě výslechu, který je prováděn orgánem činným v trestním řízení, dále ohledání – místa činu, těla či věci a v neposlední řadě listinné důkazy.

3.1.1. Výpověď obviněného

Dokazování v trestním řízení vždy začíná výslechem obviněného k obsahu obžaloby. Cílem je zjistit stanovisko obviněného k předmětu obvinění. Dále je také žádoucí zjištění úplných a věrohodných údajů, které mají přispět ke zjištění činu nebo jiných skutečností v trestní věci. „*Procesní postup provádění výslechu obviněného je upraven především v § 90 – 93 a 95, resp. 207-208, 214 a 215 apod.*“⁴⁵ Obviněný může být k výslechu předvolán, popřípadě předveden.

V obecné části výslechu jde o zjištění totožnosti, objasnění podstaty obvinění a poučení o právech. Zvláštní část obsahuje vlastní výslech, který se skládá z monologu a dialogu. Monologem je míněna souvislá výpověď obviněného k věci. Dialog probíhá kladením otázek obviněnému vyslychajícím, čímž dochází k osvětlení skutkového děje, zajištění vyjádření obviněného k obvinění a dání obviněnému prostor k uplatnění obhajoby, odstranění rozporů, atd. Obviněný je strana trestního řízení, které trestní řád nestanoví povinnost vypovídat pravdu. Platí,

⁴³ § 89 odst. 2 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁴⁴ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. Edice EUpres. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 84

⁴⁵ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 247

že obviněný nesmí být donucen k výpovědi ani doznání, jelikož má právo, nikoli povinnost vypovídat. Dále platí, že není přípustné používat úskočné nebo návodné otázky. O výpovědi musí být vždy sepsán protokol v doslovném znění, který musí být po skončení výslechu obviněnému předložen k přečtení. Pokud obviněný se zněním protokolu nesouhlasí, musí být protokol doplněn nebo opraven.

3.1.2. Výpověď svědka

„Svědka je osoba rozdílná od obviněného, která byla vyzvána orgánem činným v trestním řízení, aby jako svědek vypovídala o tom, co je jí známo o trestném činu, jeho pachateli a o okolnostech důležitých pro trestní řízení, přesněji o okolnostech, které viděla, slyšela nebo jinak vnímala svými smysly.“⁴⁶ Svědkem může být pouze osoba, která splňuje určité podmínky.

Těmito podmínkami jsou:

- výpověď svědka musí být učiněna před příslušným orgánem činným v trestním řízení, dále musí být splněny další procesní předpisy;
- svědek musí být schopen správně vnímat a vypovídat o okolnostech případu;
- svědek není obviněný
- svědek není spoluobviněný v téže věci
- svědek je osoba odlišná od orgánů činných v trestním řízení, nemůže jím být ani pomocná osoba, znalec nebo obhájce
- svědek je nezastupitelný, musí vypovídat osobně

Způsobilost být svědkem má každý, tedy naši i cizí státní příslušníci, osoby nezletilé, děti, osoby s fyzickými či psychickými omezeními, atp. Svědkem může být i poškozený, avšak zde je nutné počítat s tím, že jeho výpověď může být do značné míry zkreslena. Pokud existuje pochybnost o schopnosti svědka správně vnímat skutečnost, o které má vypovídat, pak je tato otázka řešena orgánem činným v trestním řízení jako otázka prejudiciální. Platí, že svědek na rozdíl od obviněného musí vypovídat a musí vypovídat pravdu. Jeho výpověď je zajišťována předvoláním, popřípadě předvedením. Z povinnosti dostavit se k výpovědi jsou vyňaty pouze osoby požívající diplomatických imunit a výsad. Z povinnosti vypovídat jsou vyňaty osoby, u nichž platí zákaz výslechu nebo které mají právo odeprít výpověď, poslanci, senátoři a soudci Ústavního soudu. Svědek, který se

---

⁴⁶ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 249

dostaví na základě předvolání, má nárok na svědečné, tedy na náhradu nutných výdajů a ušlého zisku.

Při výslechu svědka je nutné pečlivě se seznámit s dosavadními výsledky trestního řízení, stanovit si vlastní postup a cíl výslechu. Dále je důležité odlišovat výslech dospělého od výslechu dítěte a samotný výslech tomu přizpůsobit. Ideální je, pokud svědek chce vypovídat, spolupracuje a má zájem na podání objektivních informací. Provádění výslechu svědka je blíže upraveno v trestním řádu v § 101 trestního řádu. V rámci zajištění maximální pravdivosti a objektivnosti je důležité, aby svědek nemohl být ovlivněn třetími osobami. Specifický je také výslech svědka v hlavním líčení nebo veřejném zasedání. Za splnění určitých podmínek může být v hlavním líčení pouze přečten protokol o výpovědi svědka.

U svědeckých výpovědí je velmi důležité důkladně prověřit jejich věrohodnost. Nepravdivá výpověď může být zcela záměrná, ale může se jednat i o případy, kdy je svědek přesvědčen o pravdivosti své výpovědi, avšak není tomu tak. Orgány činné v trestním řízení se tedy zabývají zejména tím, zda existují okolnosti, které by mohly ovlivnit výpověď svědka. Dále se zabývají tím, zda je svědek schopný vnímat realitu, zapamatovat si událost a uchovat ji v paměti a v neposlední řadě schopností svědka reprodukovat vnímanou událost.

3.1.3. Odborné vyjádření a znalecký posudek

V některých případech jsou pro objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení nutné odborné znalosti. V takovém případě si orgán činný v trestním řízení vyžádá odborné vyjádření. Pokud ani odborné vyjádření není dostačující, pak je přibrán znalec. V některých případech jako je vyšetření duševního stavu obviněného, pozorování duševního stavu obviněného nebo svědka ve zdravotnickém zařízení nebo pitva mrtvol je vyžadováno výlučné přibrání znalce a je vyloučeno vyžádat pouze odborné vyjádření. V případech, kdy znalec potřebuje zodpovědět dílčí otázky, má možnost přibrat konzultanta, avšak odpovědnost za znalecký posudek nese původní znalec. Právní povaha těchto důkazních prostředků je odlišná. Odborné vyjádření je listinným důkazem a je méně formalizováno než znalecký posudek. Znalecký posudek je samostatným důkazním prostředkem. *„V odborném vyjádření postačuje, aby osoba, která odborné vyjádření podává, stručně a výstižně charakterizovala věc, která je předmětem trestního řízení, a odpověděla na položené otázky bez toho, aby v něm byl uveden postup při zkoumání, popisovány*

metody použité při řešení základních otázek.“⁴⁷ Z toho tedy vyplývá, že odborná vyjádření jsou na rozdíl od znaleckých posudků prakticky nepřezkoumatelná. Další rozdíl je v osobě, která odborné vyjádření či znalecký posudek vypracovává. Odborné vyjádření může vypracovat osoba, které není znalcem, ale disponuje potřebnými odbornými znalostmi. „*Znalecký posudek je oprávněn zpracovat výhradně znalec zapsaný v seznamu znalců, vedený u krajských soudů nebo v centrálním seznamu vedeném u Ministerstva spravedlnosti.*“⁴⁸ U odborných vyjádření není možné podat žádné námitky, u znaleckého posudku taková možnost existuje. Dalším rozdílem je fakt, že znalec může být vyslechnut, kdežto odborné vyjádření je bráno jako listinný důkaz a autora odborného vyjádření lze vyslechnut jako svědka podle § 97 trestního řádu.⁴⁹ Zásadním rozdílem je oprávnění znalce k potřebné součinnosti orgánů činných v trestním řízení. Osoba podávající odborné vyjádření takové oprávnění nemá. Za vypracování znaleckého posudku znalci náleží odměna, ale vypracování odborného vyjádření je bezúplatné. U odborného vyjádření je dále potřeba, aby orgán v trestním řízení zvážil, zda není osoba, od které se odborné vyjádření vyžaduje, podjatá. Osoba, která vypracovala odborné vyjádření, nemůže v téže věci vystupovat jako znalec. Znalecký posudek se skládá z několika částí, kterými jsou nálezy, vlastní znalecké zkoumání a znalecká doložka. Posudek musí být opatřen znaleckým razítkem a podpisem.

3.1.4. Ohledání

Cílem ohledání je přímým pozorováním objasnit skutečnosti důležité pro trestní řízení. „*Předmětem ohledání může být člověk, věc nebo místo.*“⁵⁰ Ve většině případů se jedná o neodkladný a neopakovatelný úkon zejména při ohledání místa činu. Nejčastěji se jedná o ohledání osoby, prohlídku a pitvu mrtvolky nebo její exhumaci, ohledání místa činu a ohledání věci. Výstupním dokumentem je protokol, který obsahuje přesné pojmenování podmínek, za kterých bylo ohledání prováděno, popis objektu ohledání, postup ohledání, popis a charakteristika stop atp. Součástí ohledání je také obrazová, zvuková či grafická dokumentace.

---

⁴⁷ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 257

⁴⁸ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 257

⁴⁹ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. Edice EUPress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 97

⁵⁰ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 260

Ohledání místa činu

Jedním z nejdůležitějších procesních úkonů u násilných trestných činů a trestných činů v dopravě je právě ohledání místa činu. Tímto ohledáním jsou zjišťovány základní informace o způsobu spáchání trestného činu, o jeho pachateli a následku. Důkazy získané ohledáním místa činu jsou rozhodující v rámci celého trestního řízení. V řadě případů je k ohledání přibírán znalec.

Místem, kde byl trestný čin spáchán, rozumíme místo, kde byla naplněna objektivní stránka skutkové podstaty konkrétního trestného činu. Pokud toto místo není možné určit, pak je to místo, kde vyšel trestný čin najevo. Pokud následek nastal nebo měl nastat na jiném místě, než na kterém byl vykonán, jedná se o tzv. distanční delikty. V takovém případě jsou obě místa místy spáchání trestného činu. Místo činu tedy vymezujeme jako prostor, kde se nacházejí stopy případně předmět útoku; kde vyšla najevo trestná činnost, zpravidla místo tzv. nálezu; kde jsou stopy průběhu a dokonání trestného činu; kde jsou stopy vývojových stádií trestného činu; kde došlo k utajování trestné činnosti nebo místo, kde byl zjištěn poslední výskyt oběti trestného činu a další. *„Na základě exaktních poznatků můžeme místo činu vymezit jako vymezenou část prostoru, kde došlo k jednání zakládající podezření ze spáchání trestného činu, k jehož objasnění je zapotřebí ohledáním zjistit a zajistit objektivní informace o činu, příčině jeho vzniku, následku a dalších vzájemných souvislostech, projevujících se ve stopách a věcných důkazech, ze kterých lze vycházet při objasňování takového činu.“*⁵¹

Prohlídka těla a jiné podobné úkony

*„Prohlídce těla je povinen se podrobit každý (podezřelý, obviněný, svědek atd.), pokud je potřebné zjistit, zda jsou na jeho těle stopy nebo následky trestného činu.“*⁵² Prohlídku provádí lékař, v jiném případě pouze osoba stejného pohlaví. Do práv a svobod může být zasahováno jen v nezbytně nutné míře. Za podobné úkony označujeme zkoušku krve nebo jiný podobný úkon, odběr biologického materiálu (bez zásahu do tělesné integrity) nebo úkony potřebné ke zjištění totožnosti osoby. Zákon připouští i překonání odporu osoby, která se brání provedení tohoto úkonu, avšak osoba na to musí být upozorněna a způsob překonání odporu musí být přiměřen odporu. V krajním případě je možné uložit pořádkovou pokutu.

---

⁵¹ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 263-264

⁵² CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 264

Prohlídka a pitva mrtvoly

Prohlídka a pitva mrtvoly je vyžadována v případech, kdy vznikne podezření, že smrt byla způsobena trestným činem. Z důvodu, že se jedná o objasnění skutečností zvláště důležitých, musí být pitva provedena vždy nejméně dvěma znalci v oboru. Mimo soudní pitvy je možné provést zdravotní pitvu, která je prováděna na patologických odděleních nemocnic, nikoli soudním znalcem. Znalcem při prohlídce a pitvě mrtvoly nesmí být doktor, který zemřelého ošetřoval pro nemoc, která byla nebo mohla být příčinou úmrtí. *„Úkolem znalců provádějících ohledání a pitvu bývá nejčastěji popis příčiny úmrtí a určení mechanismu vzniku jednotlivých zranění, možnosti záchrany jeho života v případě včasné odborné pomoci atd.“*⁵³ V krajních případech lze provést exhumaci mrtvoly, čímž je myšlena manipulace s lidskými ostatky. Exhumaci mrtvoly upravuje zákon č. 256/2001 Sb. o pohřbnictví.

Ohledání věci

*„Věcnými důkazy jsou předměty, kterými nebo na kterých byl trestný čin spáchán., jiné předměty, které prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost a mohou být prostředkem k odhalení a zjištění trestného činu a jeho pachatele, jakož i stopy trestného činu.“*⁵⁴ Dále existují tzv. listinné důkazy, což jsou listiny, které prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost. Platí, že kdo má u sebe listinu jako věc důležitou pro trestní řízení, musí ji na výzvu předložit či vydat. To neplatí v případě listiny, na jejíž obsah platí zákaz výslechu. Za podmínek stanovených trestným řádem jsou listiny v řízení před soudem čteny jako důkaz a strany trestního řízení jsou oprávněny do nich nahlédnout. Pokud mají důkazy formu elektronických či digitálních záznamů, považují se za důkazy věcné, dokud jsou fixovány na elektronickém či digitálním médiu. Pokud jsou takové důkazy přeneseny na papír (tisk, přepis), jedná se o listinný důkaz. Všechny listiny musí být důkladně prověřeny a zhodnoceny, případně je možné vyžádat znalecký posudek.

---

⁵³ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 264

⁵⁴ § 112 odst. 1 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

3.2. Zvláštní způsoby dokazování

Zvláštními způsoby dokazování jsou konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus, rekonstrukce a prověrka na místě. Pro všechny tyto způsoby dokazování platí stejný způsob jejich dokumentace. Dokumentování je provedeno sepsáním protokolu o jejich provedení a dále dokumentace technickými prostředky. Použití těchto důkazních prostředků je možné až po pečlivé přípravě jejich zajištění i provedení a především až po výpovědi osob v trestním řízení o skutečnostech důležitých pro toto řízení.

3.2.1. Konfrontace

„Konfrontace je neopakovatelný procesní úkon, jehož cílem je odstranit rozpory v předchozích výpovědích obviněného nebo svědka a jiných obviněných nebo svědků nebo získání nových důkazů tak, že tyto osoby jsou před orgánem činným v trestním řízení postaveny tváří v tvář.“⁵⁵ Konfrontované osoby uvádějí své verze týkající se určité skutečnosti. Cílem je za pomoci psychického působení na konfrontované osoby odstranění nepravdivých a nepřesných tvrzení, popřípadě získání nových důkazů. Trestní řád nestanoví počet osob při konfrontaci, avšak kriminalistika a praxe připouští pouze dvě osoby. Se souhlasem a na výzvu konfrontujícího je možné, aby si konfrontované osoby mimo sdělení svých verzí události pokládaly otázky. Pokud je to pro objasnění věci nutné, pak je možné konfrontovat i osobu mladší 15 let. Ze zřejmých důvodů nelze konfrontovat osobu svědka, jehož totožnost má být utajena. Před zahájením konfrontace je nutné konfrontované osoby řádně poučit. Po skončení je možné konfrontované osoby znovu vyslechnout, avšak odděleně.

3.2.2. Rekognice

„Rekognice, jinak označovaná také jako poznávací řízení, je důkazním prostředkem spočívajícím v tom, že podezřelý, obviněný nebo svědek jsou vyzváni k tomu, aby znovu poznali a tím ztotožnili konkrétní osobu či věc, kterou již před tím vnímali vlastními smysly.“⁵⁶ Nutností je splnění podmínky účasti nezúčastněné osoby. Jedná se o neopakovatelný úkon, ačkoli praxe často hovoří jinak a existují i judikáty, které připouští opakování rekognice. Praxe i trestní řád také připouští provedení rekognice in natura, které předcházela rekognice podle fotografií.

---

⁵⁵ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 267

⁵⁶ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 268

Naopak za zcela nepřijatelné je považováno předvedení podezřelého před ztotožňující osobu dříve, než je provedena rekognice.⁵⁷ V případě rekognice prováděné před zahájením trestního stíhání platí, že je nutná přítomnost soudce. Dále je nutné přibrat nezúčastněnou osobu, jelikož soudce v postavení takové osoby nevystupuje. „*Podezřelý, obviněný nebo svědek, kteří mají poznat osobu nebo věc, se před rekognicí vyslechnou o okolnostech, za nichž osobu nebo věc vnímali, a o znacích nebo zvláštěnostech, podle nichž by bylo možno osobu nebo věc poznat.*“⁵⁸ Osoba nebo věc jim předtím samozřejmě nesmí být ukázána. U znovu poznání osoby je tato osoba ukázána mezi nejméně třemi podobnými osobami. Poznávající osoba se zařadí podle svého výběru mezi tyto osoby. Pokud se jedná o poznání osoby podle hlasu, pak poznávající osoba hovoří v libovolném pořadí mezi ostatními osobami s podobnými hlasovými vlastnostmi. Toto platí i u rekognice dle dynamických vlastností. Pokud není možné ukázat osobu, která má být poznána, je rekognice uskutečněna na základě fotografií. U znovu poznání věci se poznávající osoba ukáže ve skupině věcí stejného druhu. Po končení rekognice je poznávající osoba znovu vyslechnuta s tím, aby uvedla, podle jakých znaků osobu nebo věc poznala. Rekognici je možné provést i skrytě.

3.2.3. Vyšetřovací pokus

Vyšetřovací pokus je hojně využíván zejména v rámci šetření dopravních nehod. Trestní řád k tomu uvádí, že „*vyšetřovací pokus se koná, mají-li být pozorováním v uměle vytvořených nebo obměňovaných podmínkách prověřeny nebo upřesněny skutečnosti zjištěné v trestním řízení, případně zjištěny nové skutečnosti důležité pro trestní řízení.*“⁵⁹ Podstatou vyšetřovacího pokusu je experimentální činnost, tedy opakování úkonu (nejméně 3x) v uměle vytvořených podmínkách a následné zkoumání, která část pokusu se nejvíce přiblížila reálné situaci. Nejčastějším důvodem pro provedení vyšetřovacího pokusu je ověření, zda osoba mohla vidět, slyšet či jinak vnímat určitou událost, nebo se ověřuje průběh určitého děje. Podmínkou provedení vyšetřovacího pokusu je účast nezúčastněné osoby a zpravidla také znalce. Při účasti osoby mladší 15let se přiměřeně užije ustanovení § 102 trestního řádu.

---

⁵⁷ FRYŠTÁK, Marek a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Ostrava: KeY publishing, 2012. ISBN 978-80-7418-160-3 s. 101

⁵⁸ § 104b odst. 2 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

⁵⁹ § 104c odst. 1 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

3.2.4. Prověrka na místě

„Prověrka je specifický procesní úkon, který se používá v případě, kdy je za účasti obviněného, svědka nebo podezřelého potřebné ověřit věrohodnost jejich výpovědi v reálném místě a podmínkách, za kterých spornou událost vnímali, a tím potvrdit nebo vyvrátit jejich tvrzení a získat nové údaje důležité pro trestní řízení.“⁶⁰

Prověrka na místě může být provedena jen za předpokladu dobrovolné a aktivní účasti osoby, jejíž výpověď je prověřována. Cílem je potvrzení či vyvrácení tvrzených vypovídaných skutečností při předchozím výslechu v reálném místě, popřípadě zjištění nových informací.

3.2.5. Rekonstrukce

„Rekonstrukce je prováděna v případě, kdy má být obnovena situace nebo její podstatná část a okolnosti spáchání trestného činu s cílem prověřit výpověď zúčastněných osob a jejich vzájemné souvislosti, jestliže orgán v trestním řízení má důvodné pochybnosti o věrohodnosti a úplnosti shromážděných důkazů a v případě, že shromážděné důkazy nepostačují k objasnění věci.“⁶¹ Jedná o nejsložitější a nejnáročnější procesní úkon. Nejčastěji je prováděna u násilných trestných činů nebo u šetření dopravních nehod.

3.3. Operativně pátrací prostředky

Operativně pátrací prostředky je možné užít v řízení o úmyslném trestném činu. Platí, že použití je možné pouze pro účely trestního řízení za předpokladu, že účelu nelze dosáhnout jinak nebo by to bylo podstatně ztíženo. Omezení práv a svobod je možné jen v nezbytně nutné míře. Takto získané zvukové, obrazové či jiné záznamy lze použít jako důkaz. Mezi operativně pátrací prostředky je zařazen předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta.

3.3.1. Předstíraný převod

„Předstíraným převodem se rozumí předstíraná koupě, prodej nebo jiný způsob převodu předmětu plnění včetně převodu věci, k jejímuž držení je zapotřebí zvláštní povolení, držení je nepřipustné, která pochází z trestného činu nebo která je určena ke spáchání trestného činu.“⁶² Předstíraný převod je možné provést jen

⁶⁰ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 269

⁶¹ CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 269

⁶² CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6. s. 270

na základě povolení státního zástupce. Pokud toto povolení není k dispozici a věc nesnese odkladu, je možné předstíraný převod i tak uskutečnit, avšak za předpokladu dodání tohoto povolení do 48h. Pokud není povolení v této lhůtě dodáno, musí být převod ukončen a získané informace nesmí být použity.

3.3.2. Sledování osob a věcí

Sledováním osob a věcí se rozumí získávání poznatků o osobách a věcech utajeným způsobem technickými či jinými prostředky. Sledování osob a věcí je možné na základě písemného povolení státního zástupce, popřípadě soudce. Povolení státního zástupce je potřeba v případě, kdy mají být při sledování pořizovány obrazové, zvukové či jiné záznamy. Povolení soudce je nutné v případě, kdy má být sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství atp. za použití technických prostředků. Sledování je možné i bez písemného povolení státního zástupce nebo soudce a to za předpokladu, že se sledováním souhlasí osoba, do jejíž práv a svobod má být sledováním zasahováno. V případě, že tato osoba svůj souhlas dodatečně odvolá, musí být sledování ihned ukončeno. Pokud se nejedná o případy, kdy je nutné povolení soudce, pak je možné sledování zahájit i bez předchozího souhlasu státního zástupce, avšak za podmínky jeho pozdějšího dodání do max. 48h od započetí sledování. Pokud není povolení v této lhůtě doručeno, pak musí být veškeré záznamy zničeny a nesmí být v žádném případě použity.

3.3.3. Použití agenta

V případech, kdy je vedeno trestní řízení pro zvlášť závažný zločin, pro trestný čin spáchaný ve prospěch zločinného spolčení nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání nás zavazuje mezinárodní smlouva, je možné použití agenta. Agentem je policista nebo příslušník Generální inspekce bezpečnostních sborů, který ovšem zastírá svoji příslušnost k policii a i v rámci svého osobního života využívá smyšlených legend. Povolení agenta je možné pouze na základě povolení soudce vrchního soudu na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství.

4. Netradiční důkazní prostředky

Vzhledem k ustanovení § 89 odst. 2 trestního řádu, které stanoví, že „za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci“, je dán velký prostor k využití i jiných způsobů objasňování trestní věci, než jaké jsou uvedeny výslovně v trestním řádu. Těchto alternativních metod je celá řada a dá se očekávat, že díky technologickým inovacím budou stále přibývat. Některé z nich už jsou brány za standard – daktyloskopie a o některých stále probíhá mezi odborníky diskuze. Níže jsou rozebrány jen některé z těchto metod – hypnóza spolu s kognitivním interview, odorologie a fyziodetekce.

4.1. Hypnóza

Řekne-li se hypnóza, málokdo si ji asociuje s něčím jiným než se zábavou nebo magií a kouzly v rukou kouzelníka, natož aby byla spojována s tak vážnou činností jako je její využití v trestním řízení.⁶³ Část odborné veřejnosti však zastává zcela jiný názor a během posledních 40 let došlo v této oblasti k velkému pokroku. Odborný a vědecký přístup k hypnóze se dělí do oblasti klinické (léčení příznaků, poruch a chorob) a experimentální (její výzkum jako zvláštního psychického stavu či jevu, zkoumání osobnostních předpokladů k hypnóze a jejího vlivu na duševní i tělesné procesy).⁶⁴ Následující část se zaměří právě na využití hypnózy v trestním řízení.

Hypnóza nachází široké uplatnění v rukou trénovaného zdravotnického profesionála zejména ve snižování bolesti, léčení autoimunních nemocí, v boji proti fobiím nebo jako prostředek pro konec se špatnými zvyky a návyky jako je kouření nebo přejídání. Také pomáhá vyrovnávat se s negativními emočními stavy, jakými jsou stres a napětí, bolest, únava, nespavost, poruchy nálady a mnoho dalších. Hypnóza, která se využívá ve výslechové praxi na jednotlivci, který může poskytnout významné informace v trestním řízení, se nazývá hypnóza vyšetřovací. Kriminalistika a forenzní psychologie se zajímá o hypnózu jednak z důvodu jejího osvěžujícího účinku na paměťové stopy vyslychaných a jednak z pohledu viktimizace. Diskuse o procesu, kde se z jedince stává oběť trestného činu, není

---

⁶³ BELAWYER. *The Use of Hypnosis in Criminal Investigations*. [online]. London: The Student Lawyer, 8. července 2013. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://thestudentlawyer.com/2013/07/08/the-use-of-hypnosis-in-criminal-investigations/>

⁶⁴ KRATOCHVÍL, Stanislav. *Experimentální hypnóza*. 2. přepracované vydání. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0679-6. s. 9

úplně uzavřená, ale z poznatků o hypnóze plyne, že to není možné.⁶⁵ V našem právním řáde je aplikace této metody značně omezena, i když doplňující informace napomáhající při vyšetřování trestných činů mohou hrát velkou roli.

Velké procento populace (25 %) tvoří lidé, kteří nejsou hypnabilní ať už kvůli nedůvěře a skepsi k výhodám hypnózy a u kterých je nepravděpodobná ochota se jí účastnit či ji absolvovat.⁶⁶ Dle Nečase je extrémně hypnabilních jedinců cca asi 2 %, nehypnabilních osob 10 % a nejpriznivější věk pro použití hypnózy u dětí je 8. – 12. rok. Méně obvyklé je využití hypnózy v trestním řízení, kde může objasnit totožnost pachatele díky posilování vybavení paměťových stop apod.⁶⁷ Dle Hoskovce v kontrastu s již výše uvedenými procenty nehypnabilních jedinců je takových jedinců s naprosto chybějící reakcí na sugesci 15 %.⁶⁸

4.1.1. Historie hypnózy

Historicky prokázaly existenci této metody archeologické nálezy 4000 let př.n.l.. Byla známa v Sumeru, Egyptě, starověkém Řecku a Římě. Zmínky o autohypnóze sahají do 11. století. „Hypnotická horečka“ proběhla v 19. století.⁶⁹ Za objevitele moderní hypnózy je považován Mesmer. Seriózní výzkumy hypnózy provedla Francouzská královská komise v čele s Franklinem a přesný popis hypnózy vyjádřil de Puységur, který se věnoval zejména sugesci. Freud později využil hypnózu při léčbě hysterických stavů. Základy moderní hypnoterapie položil Erickson, který ji považoval za uplatnění schopností jedince.⁷⁰ 1. a 2. světová válka dala využití hypnóze na poli léčby posttraumatických stavů a zlatým věkem hypnózy byla doba od 60. let 20. století. Británie ji uznala jako právoplatnou lékařskou metodu roku 1955 a USA roku 1958.⁷¹ U hypnózy vyšetřovací je považován za zakladatele americký policejní psycholog Reiser, který hypnotické pokusy začal využívat při

---

⁶⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. s. 418

⁶⁶ HYPNOSIS. *Psychology today* [online]. US: Sussex Publishers, 2021 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/basics/hypnosis>

⁶⁷ PENCOVÁ, A. *Hypnóza pomáhá lékařům i zločincům*. Vitalia.cz [online]. Internet Info, 2015 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/hypnoza-pomaha-lekarum-i-zlocincum/>

⁶⁸ HOSKOVEC, Jiří a Simona HOSKOVCOVÁ. *Psychologie hypnózy a sugesci*. Praha: Portál, 1998. Studium (Portál). ISBN 80-7178-234-3. s. 20-21

⁶⁹ PENCOVÁ, A. *Hypnóza pomáhá lékařům i zločincům*. Vitalia.cz [online]. Internet Info, 2015 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/hypnoza-pomaha-lekarum-i-zlocincum/>

⁷⁰ HOSKOVEC, Jiří a Simona HOSKOVCOVÁ. *Psychologie hypnózy a sugesci*. Praha: Portál, 1998. Studium (Portál). ISBN 80-7178-234-3. s. 9-10

⁷¹ PENCOVÁ, A. *Hypnóza pomáhá lékařům i zločincům*. Vitalia.cz [online]. Internet Info, 2015 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/hypnoza-pomaha-lekarum-i-zlocincum/>

vyšetřování trestné činnosti závažného charakteru v 70. letech minulého století s příslušným proškolením skupiny policistů v Los Angeles v rámci výzkumného projektu. O několik let později po jeho ukončení byla proškolená v USA asi tisícovka hypnotických koordinátorů – policejních vyšetřovatelů. 90 % údajů bylo přesných, skutečných a pravdivých a bylo vyřešeno na 65 % jinak neobjasitelných případů – efektivita se potvrdila u případů, kde nebylo možno použít standardních procedur.⁷²

4.1.2. Základní pojmy

Hypnózu lze definovat jako psychologický stav, který může být vyvolán jedincem za účelem uplatnění kontroly nad činy dalšího jedince.⁷³ Nejčastěji je však hypnóza popisována jako změněný stav vědomí.⁷⁴ Existují různá vědecká pojetí i názory, že proces hypnózy stimuluje mozek k uvolňování takových chemických látek, které mohou měnit náladu, vnímání bolesti nebo že během procesu hypnózy funguje pravá polovina mozku, jež je zodpovědná za emoce a emocionální myšlení.⁷⁵ Zběžně je hypnóza podobná spánku, avšak jedinec s hypnotickou zkušeností zažívá určitou úroveň vědomí a celkem odlišné mentální fungování v porovnání s tím, jež je zažíváno za běžného režimu. Subjekt obvykle zažívá zvýšenou senzitivitu a sugestibilitu.⁷⁶ Následující kapitoly detailně objasní nejzákladnější terminologii.

Hypnóza, hypnabilita subjektu

Hypnóza jako speciální psychologický stav vykazuje určité fyziologické atributy pouze zdánlivě napodobující spánek a vyznačuje se pozměněným stavem vědomí, resp. vědomím, které se liší od „normálního“ stavu vědomí člověka. Nelze opomenout stupeň zvýšené receptivity čili vnímavosti a vstřícnosti či schopnosti

---

⁷² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. s. 405

⁷³ BELAWYER. *The Use of Hypnosis in Criminal Investigations*. [online]. London: The Student Lawyer, 8. července 2013. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://thestudentlawyer.com/2013/07/08/the-use-of-hypnosis-in-criminal-investigations/>

⁷⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. s. 417

⁷⁵ PENCOVÁ, A. *Hypnóza pomáhá lékařům i zločincům*. Vitalia.cz [online]. Internet Info, 2015 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/hypnoza-pomaha-lekarum-i-zlocincum/>

⁷⁶ BELAWYER. *The Use of Hypnosis in Criminal Investigations*. [online]. London: The Student Lawyer, 8. července 2013. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://thestudentlawyer.com/2013/07/08/the-use-of-hypnosis-in-criminal-investigations/>

reagovat, v kterém je dáván stejně velký význam vnitřnímu zážitkovému vnímání, jako je obecně dáván vnější realitě.⁷⁷

Hypnózou je změněný stav vědomí neboli disociace, hlubokou hypnózou je trans – stav odpoutanosti od okolí. Disociace vědomí je hlavní složkou hypnózy, během které se vědomí zúží – vyloučí se všechny zdroje podnětů mimo hypnotizéra, dochází ke zkreslenému vnímání i hodnocení. V hypnotickém stavu se reálné smyslové podněty stávají pro hypnotizovaného nevýznamné na rozdíl od běžného stavu vědomí, kdy jsou podněty i události na pozadí skutečnosti chápány. Není rozdíl mezi představou a skutečností podobně jako ve snu a minulé děje jsou prožívány jako probíhající skutečnost. Logické rozpory nevadí, řídicí činnost přebírá hypnotizér, který zároveň určuje celkový průběh. Pasivní subjekt přemýšlí jen na základě příkazu či úkolu od hypnotizéra. Jediné, co subjektu zůstává, je určitá kontrolní funkce. Ve středně hluboké i hluboké hypnóze si hypnotizovaný jedinec ponechává vzhled do skutečnosti, které určitým způsobem zaznamenává. V hluboké hypnóze se ale může vytratit kritičnost, avšak skutečný stav subjekt registruje jako „skrytý pozorovatel“. To zajišťuje, že subjekt nevykoná něco, co je v rozporu s jeho životními zájmy a morálními hodnotami.⁷⁸

Během hypnózy je ovlivněna motorika hypnotizovaného ve třech oblastech – sugestivně se vyvolávají pohyby, které probíhají samočinně bez vlastní vůle, kdy lze míru vůle subjektu ohodnotit posuzovací škálou od plně volní, volní ze dvou třetin a jedné třetiny automatické, přes přechod do jedné třetiny volní a dvou třetin automatické až do plně automatické, druhá úroveň ovlivnění motoriky představuje její snížení až do paralýzy – úplné nehybnosti a třetí účinek sahá do využití výkonových rezerv – jde o sugestivní podporu volní činnosti subjektu pro zvýšení jeho svalového výkonu a uplatnění nachází ve sportu.⁷⁹

Schopnost být hypnotizován není dávána do kontextu s inteligencí, vzděláním ani schopností klamání. Největší hypnotické schopnosti jsou do 20. roku života, v dospělosti zůstávají stabilní a v pozdějším věku klesají. V individuálních reakcích na hypnózu jsou důležitější schopnosti hypnotizovaného než hypnotizéra,

---

⁷⁷ ORNE, Martin. *Hypnosis: Psychology* [online]. Encyclopædia Britannica, 2021. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/science/hypnosis>

⁷⁸ KRATOCHVÍL, Stanislav. *Experimentální hypnóza*. 2. přepracované vydání. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0679-6. s. 24

⁷⁹ KRATOCHVÍL, Stanislav. *Experimentální hypnóza*. 2. přepracované vydání. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0679-6. s. 125-126

využívá se i záznamů se sugescemi, které mohou být stejně efektivní jako živá sezení.⁸⁰

Rozdíly mezi sugestibilitou, sugescí a instrukcí

Proces přijetí verbálních a neverbálních myšlenek se nazývá sugesce. Způsob přijetí sugesce se podobá přijetí myšlenek dítětem - bez logického myšlení. U sugestibility se rozlišují tři formy – primární ve formě ideomotorických tendencí, sekundární zahrnující v sobě sociální vlivy, postoje a zaměření a terciální jako jakási prostřední forma zastoupená v prvních dvou.⁸¹

Sugestibilita se vyznačuje tendencí jedince reagovat na hypnotizérova tvrzení a převádět je na pocity, prožitky, představy, automatické jednání, přesvědčení a reakce bez dalšího či jakéhokoli logického ověření, zatímco hypnabilita je schopností ponořit se do hypnotického stavu v určité hloubce. Vzhledem k faktu, že se do hypnózy přechází pomocí sugescí, už jejich samotné navození předpokládá určitou úroveň sugestibility, která se pak zvyšuje v hypnóze.

Základní rozdíl mezi instrukcemi a sugescemi je v jejich formulaci. U sugesce je nutné vyvolat účinek bez vůle subjektu a jeho kritického uvažování, automaticky a mimovolně, zatímco u instrukce plní subjekt příkaz s vědomým rozhodnutím. Někdy mohou původně zamýšlené instrukce vypadat jako sugesce a naopak. Za zmínku stojí i fakt, že u některých osob se sugestibilita zvýší po hypnotizaci, i když je jejich sugestibilita jinak nízká. O hypnóze lze hovořit právě v takovém případě, neboť některé osoby mají sugestibilitu vysokou v bdělém stavu a reagují bez hypnotizace jako jiní v hypnóze. Hlavním rysem je tedy její vzrůst. K měření vnímavosti k hypnóze pak existuje řada metod.⁸²

Interpersonální kontext a role hypnotizéra

Interpersonální kontext znamená, že hypnóza probíhá ve vztahu subjektu k osobě hypnotizéra, který hypnózu vyvolává, navozuje vztah subjektu ke své osobě a vytváří bariéru vnějším podnětům nebo snižuje jejich účinek. Tento vztah bývá označován jako raport. I když mohou být vztahy na emocionální úrovni kladné, záporné a neutrální, zde převažuje kladný vztah. Hypnotizér vyvolává příjemné pocity relaxace a uvolnění, pohody a bezpečí v příjemné atmosféře na začátku i na

---

⁸⁰ HOSKOVEC, Jiří a Simona HOSKOVCOVÁ. *Psychologie hypnózy a sugesce*. Praha: Portál, 1998. Studium (Portál). ISBN 80-7178-234-3. s. 12

⁸¹ HOSKOVEC, Jiří a Simona HOSKOVCOVÁ. *Psychologie hypnózy a sugesce*. Praha: Portál, 1998. Studium (Portál). ISBN 80-7178-234-3. s. 50-51

⁸² KRATOCHVÍL, Stanislav. *Experimentální hypnóza*. 2. přepracované vydání. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0679-6. s. 18

konci podobně jako činí terapeutičtí pracovníci. V tradiční hypnóze převládá vztah k hypnotizérovi jako osobě sebejisté, autoritativní s prestiží, vyvolávající důvěru. Novější pojetí upřednostňuje vztah na bázi kooperace a spolupráce podobně jakým je vztah k trenérovi, expertovi i učiteli. Laboratorní podmínky testů hypnability ve standardních podmínkách vyvolávají vztah neutrální – hypnotizér představuje odborného vědce.⁸³

Umění hypnózy je možné se naučit – hypnotizér není jedinec s výjimečnými schopnostmi, musí ale hypnózu účelně a dobře vést a dosáhnout stanoveného cíle. Hypnózu je možno ovládnout skrze učení, praxi a díky stálému vzdělávání v tomto odvětví i v oblastech, které s hypnózou souvisí. Mělo by jít o výraznou, ale vyrovnanou osobnost s empatií, která se umí vyjadřovat a která náležitě pečuje o svůj zevnějšek. Svoji roli hraje i hypnotický – pomalý, hluboký – hlas.⁸⁴

Součástí hypnotizační techniky je relaxace, pro kterou je charakteristická pasivita a zpomalené jednání, i když některé subjekty se chovají v hypnóze aktivně či dokonce ještě aktivněji než v běžném stavu. Proto není při hypnóze či jejím navozování nutně přítomna, ale bývá často průvodním jevem hypnotizace nebo její výhodnou součástí. Je rozdíl mezi skutečným automatickým účinkem sugesce a vyhováním požadavkům hypnotizéra, které ovšem neslouží k jeho oklamání.⁸⁵

Mezi nejčastější techniky hypnózy patří metoda aktivizační, která sugeruje aktivitu tělesnou nebo duševní, již zmíněná technika relaxační a v neposlední míře i metoda individualizovaná, která klade důraz na subjekt. Mezi konkrétní metody, které se používají, patří metoda fixační, metoda barevného kontrastu, fascinační metoda a další. Hypnotizérem jsou používány ty techniky, které mu vyhovují nejvíce a které také nejlépe ovládá.⁸⁶

Z psychologického hlediska zajímavou technikou sloužící k vybavení vzpomínek v trestním vyšetřování je „*technika televizní, kdy hypnotizovaný prožívá na TV obrazovce prožitou událost, kterou může zrychlovat, zpomalovat, zastavovat, zaostřovat v jejím průběhu na detail, zesilovat zvuk kvůli srozumitelnosti, i když*

---

⁸³ KRATOCHVÍL, Stanislav. *Experimentální hypnóza*. 2. přepracované vydání. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0679-6. s. 26-27

⁸⁴ PENCOVÁ, A. *Hypnóza pomáhá lékařům i zločincům*. Vitalia.cz [online]. Internet Info, 2015 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/hypnoza-pomaha-lekarum-i-zlocincum/>

⁸⁵ KRATOCHVÍL, Stanislav. *Experimentální hypnóza*. 2. přepracované vydání. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0679-6. s. 37

⁸⁶ PENCOVÁ, A. *Hypnóza pomáhá lékařům i zločincům*. Vitalia.cz [online]. Internet Info, 2015 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/hypnoza-pomaha-lekarum-i-zlocincum/>

původní událost proběhla šeptem a vše bude přesně a živě předváděno ovšem z pohodlí a bezpečí domova“ – ze 151 případů s možností nezávislého ověření byly takto získané informace potvrzeny z 90 %.⁸⁷

4.1.3. Využívání hypnózy v trestním řízení v ČR

I když ve vědecké komunitě stále probíhá debata, zda hypnóza sama o sobě ve skutečnosti existuje, orgány činné v trestním řízení ji poněkud překvapivě využívají ve svém vyšetřování. Zaprvé je dobré zodpovědět otázku, za jakých podmínek se může subjekt hypnotizovat, a za druhé, jak spolehlivé jsou informace získané hypnózou. V odpovědi na první otázku lze konstatovat, že se upřednostňuje hypnotizace pouze těch osob v průběhu vyšetřování, které mohou poskytnout vodítko, ale které nebudou používány jako svědci. Otázka míry spolehlivosti informací získaných od jedinců v průběhu hypnotického sezení je velmi obtížná, neboť panují velké neshody o charakteru hypnózy. Na základě sugescí činěných hypnotizérem, fantazijních představ či nerelevantních myšlenek jedince (nehledě na jejich pravdivost), které se stávají fixované ve vědomí jedince, mohou být informace nespolehlivé. Dále neexistuje způsob rozeznání, který by umožnilo rozhodnout, zda to, co bylo řečeno během hypnotického sezení, je ve skutečnosti pravda. Jedinec může vyprávět velmi přesvědčivý příběh, ale subjekt samotný nebude schopný dešifrovat, co je realita a co je již iluze.⁸⁸

I když může být jako důkaz použito vše, co může přispět k objasnění věci, k forenzní hypnóze lze přistoupit jen na základě souhlasu jedince, který má být hypnotizován. Nelze hypnotizovat proti vůli jednotlivce, případně přimět ho k činům, které by při plném vědomí neudělal. Jinou specifickou oblastí jsou případy, kdy umění hypnózy použijí pachatelé k spáchání trestného činu. Trestní řád brání orgánům činným v trestním řízení nařídít forenzní hypnózu proti vůli podezřelého. Proti použití hypnózy při vyšetřování podezřelého je fakt, že obviněný nemusí vypovídat a uvádět pravdivé informace – trestní právo nepřipouští donucení pachatele a v hypnotickém stavu takto získané přiznání nemůže být důkaz použitelný v trestním řízení. Na rozdíl od řady vyspělých zemích, kde je například zneužití hypnózy trestné, náš trestní zákoník tento pojem nezná. V trestním řízení může být hypnotizérem znalec z oboru psychologie se speciálními odbornými

---

⁸⁷ KRATOCHVÍL, Stanislav. *Experimentální hypnóza*. 2. přepracované vydání. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0679-6. s. 262

⁸⁸ BELAWYER. *The Use of Hypnosis in Criminal Investigations*. [online]. London: The Student Lawyer, 8. července 2013. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://thestudentlawyer.com/2013/07/08/the-use-of-hypnosis-in-criminal-investigations/>

znalostmi a s příslušným dokumentováním se hypnóza může stát účinným způsobem zjištění skutečností důležitých pro trestní řízení.

V trestním řízení v ČR se hypnóza používá na základě žádosti vyslychaného a až po předcházejícím výslechu u svědků, kteří sice chtějí vypovídat, ale nemohou si některé skutečnosti vybavit. Tato metoda vyšetřování je vyloučena u obviněných. Hypnóza v kriminalistice je důležitá s ohledem na ověřování pravosti výpovědi i jako metoda k analýze duševního stavu nebo prostředek k vybavení si skutečností jinak nevybavitelných v případech amnézie. V ČR se realizují pouze ojedinělé případy, kdy je využití možné pouze u odborně připravených a způsobilých psychoterapeutů s příslušnou praxí. I když se vyšetřovací hypnóza využívá nejen u svědků, ale i u obětí trestných činů, v českém trestním řízení zůstává použití hypnózy více méně otevřené.⁸⁹ Podle trestního řádu takto získané výsledky z hypnotického procesu nelze použít jako důkaz. Mají tedy pouze kriminalisticko-taktickou hodnotu v dalším vyšetřování a musí být potvrzeny dalšími důkazy. Navíc výpověď provedená po vyšetřovací hypnóze může být před soudem zpochybněna.⁹⁰

Jelikož jsou lidé schopni zkreslování vzpomínek, a to i za hluboké hypnózy, nebo jsou schopni hypnózu celkem úspěšně předstírat, jedná-li se o použití u soudního řízení, je nutná bezpodmínečná extrémní opatrnost a veškeré použití u soudu podléhá potvrzení všech informací, které byly během hypnotického sezení získané.⁹¹

Obecně lze shrnout, že s informacemi získanými orgány činnými v trestním řízení od jednotlivce v rámci hypnózy by mělo být nakládáno velmi obezřetně. V řízení před soudem by jako svědek měl stanout hypnotizovaný jedinec v naprosto výjimečných případech nebo za výjimečných okolností. U soudu takto získané důkazy jsou posuzovány jako nespolehlivé a spíše nepřijatelné a je potřeba, aby byly podpořeny dalšími důkazy. Nejčastěji se takto získané informace používají pro další vyšetřování, slouží jako vodítka. Stejně tak, pokud obžalovaný učiní přiznání v hypnóze, posuzuje se toto jako nepřijatelné. Orgány činné v trestním řízení musí pečlivě zvážit, zda použití hypnózy vyváží omezení použití svědka před soudem a přinese větší hodnotu.

---

⁸⁹ PENCOVÁ, A. *Hypnóza pomáhá lékařům i zločincům*. Vitalia.cz [online]. Internet Info, 2015 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/hypnoza-pomaha-lekarum-i-zlocincum/>

⁹⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. s. 406

⁹¹ HOSKOVEC, Jiří a Simona HOSKOVCOVÁ. *Psychologie hypnózy a sugesce*. Praha: Portál, 1998. Studium (Portál). ISBN 80-7178-234-3. s. 14

4.1.4. Využívání hypnózy v trestním řízení v zahraničí

Hypnóza se v současnosti v kriminalistice využívá v několika státech jako je USA, Polsko, Británie a Německo.⁹² Jednotlivé země postupují v rámci své legislativy různě a využití hypnózy ve forenzní praxi zůstává otevřené.⁹³ V USA jsou od roku 1958 uznáváni hypnotizéři Americkou lékařskou společností AMA a v některých státech mají licenci k provozu své činnosti. U soudu také fungují jako expertní svědci, a to zejména v případech, kdy hypnotické vyšetření umožňuje advokátu dozvědět se fakta, která si svědek nepamatuje v důsledku šoku, amnézie, intoxikace apod. K rozpomenutí minulých událostí se používají tři hypnotické fenomény, jež jsou všechny fázemi hypermnézie, což je jinými slovy zvýšená schopnost zapamatování a reprodukce.⁹⁴ Mezinárodní časopis klinické a experimentální hypnózy ve svém 4. čísle uveřejnil roku 1979 články o možnostech vyvolat vzpomínky na nehody nebo trestné činy potlačené v důsledku amnézie se závěrem, že aplikace hypnózy v kriminalistice a forenzní psychologii lze provádět pouze odborníky a že je neetické cvičit laiky, spolupracovat s nimi nebo jim nabízet konzultace. Přesto Rada pro vědecké záležitosti AMA roku 1986 vydala zprávu, ve které upozorňovala na falešné vzpomínky způsobené mimo jiné náznaky či sugescemi vyšetřujícího.⁹⁵

---

⁹² PENCOVÁ, Andrea. *Hypnóza pomáhá lékařům i zločincům*. Vitalia.cz [online]. Internet Info, 2015 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/hypnoza-pomaha-lekarum-i-zlocincum/>

⁹³ HOSKOVEC, Jiří a Simona HOSKOVCOVÁ. *Psychologie hypnózy a sugesce*. Praha: Portál, 1998. Studium (Portál). ISBN 80-7178-234-3. s. 94

⁹⁴ ARONS, H. *Hypnosis in Criminal Investigation*. [online]. Washington: U.S. Department of Justice, 1967 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/hypnosis-criminal-investigation>

⁹⁵ HOSKOVEC, Jiří a Simona HOSKOVCOVÁ. *Psychologie hypnózy a sugesce*. Praha: Portál, 1998. Studium (Portál). ISBN 80-7178-234-3. s. 93

4.2. Kognitivní rozhovor

Informace očitých svědků jsou klíčovým elementem v řešení řady případů, a přestože orgány činné v trestním řízení mají určitou kontrolu nad výpovědí svědka, nejsou často ve způsobu vedení rozhovorů vhodně proškoleny. Vyšetřovatelé kladou příliš mnoho uzavřených a málo otevřených otázek, přerušují svědka uprostřed výpovědi a často pokládají návodné otázky. Proto byla vyvinuta metoda kognitivního rozhovoru – procedury shromažďování informací od spolupracujících svědků, která je založena na principech kognitivní a sociální psychologie za účelem podpory paměti svědka a komunikace mezi svědkem a vyšetřovatelem. Tato metoda na základě laboratorních testů významně zvyšuje množství informací získaných od svědka při zachování vysoké přesnosti.⁹⁶ Dalo by se říci, že kognitivní rozhovor je mezistupeň mezi klasickým výsledkem a hypnózou. Na rozdíl od hypnózy rozhovor nemusí vést přímo psycholog – odborník, ale postačí proškolený personál.

Následující body naznačují, že by kognitivní rozhovor měl být právně akceptovaný. Získané informace jsou stejně přesné nebo přesnější než u běžných rozhovorů, je tu menší sugestibilní ovlivnění než při použití jiných technik a není tu ovlivněna spolehlivost svědka. Takto vedené rozhovory nejsou tolik manipulativní jako běžné, nelze ani hovořit o přenosném efektu u pozdějšího svědectví u soudu.⁹⁷

4.2.1. Využívání kognitivního rozhovoru v trestním řízení v ČR

Tak jako existuje interpersonální kontext v procesu hypnózy, existuje podobný vztah mezi policejním vyšetřovatelem a svědkem. Podmínkou úspěšného vyšetřování je zvýšení obnovy či oživení paměťových stop svědka, jeho aktivní participace a podpora jeho myšlenkových procesů a komunikace mezi svědkem a vyšetřovatelem. To je podmíněno psychologickým komfortem a vytvořením smysluplného a osobního vztahu s vyslychanou osobou, jenž často při policejních výsleších chybí, vezmeme-li navíc formální vzhled a psychologickou bariéru svědka, jenž má podat detailní a často intimní osobní zážitky. I když má svědek

---

⁹⁶ COGNITIVE INTERVIEW. *Criminal Justice* [online]. Word Press, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://criminal-justice.iresearchnet.com/forensic-psychology/cognitive-interview/>

⁹⁷ COGNITIVE INTERVIEW. *Criminal Justice* [online]. Word Press, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://criminal-justice.iresearchnet.com/forensic-psychology/cognitive-interview/>

informace o činu z první ruky, často rozhovoru dominuje vyšetřovatel, který deleguje svědka do pasivní role, očekávajícího otázky.⁹⁸

Svou roli hraje kognitivní vyšetřování v usnadnění odhalení, zda výpověď podezřelého je pravdivá či nikoliv. Odhalení napomáhají otevřené otázky ke shromáždění informací oproti obviňujícím otázkám a povzbuzení podezřelého k převzetí aktivní role. Tímto způsobem se od podezřelého získají delší odpovědi, které dávají více příležitostí k identifikaci verbálních a neverbálních náznaků klamání. Zároveň dovolí vyšetřovatelům odhalit různé strategie odpovědi, které lháři a pravdu mluvící vypravěči používají. Lháře lze snadno usvědčit ze lhaní tím, že je pro něj značně obtížné popsat události v opačném pořadí – pozpátku.⁹⁹

K maximalizaci efektivity je zde doporučen postup stejný jako u jiných rozhovorů v tom, že se postupuje od otevřených otázek k více specifickým. V současné době se rozlišuje a používá základní a rozšířená verze vedení kognitivního interview. Základní verze je dělena na čtyři části – prožitkový návrat do původní situace, sdělování všech obsahů, které si vyslýchaný vybavuje, vybavování vzpomínek v různém pořadí a změna perspektivy. V úvodní části je vyslýchaný instruován, aby si představil, že je zpět v konkrétní situaci vztahující se k výpovědi a to včetně svých pocitů, nálady, počasí a dalších prožitků. Pokračuje se ke sdělování všeho, co vyslýchajícího napadá. Je nezbytné, aby svědek vypověděl úplně vše včetně věcí, které se mu zdají nedůležité či směšné. V třetí části vyslýchaný sděluje momenty, které pro něj byly nejvýznamnější a nejvíce mu utkvěly v paměti, nikoliv v chronologickém pořadí. Na závěr svědek popisuje situaci z pohledu jiných zúčastněných osob – z pohledu pachatele, oběti a podobně.¹⁰⁰

Rozšířené kognitivní interview přibírá navíc k základní ještě interakci vyslýchaného a vyslýchajícího ve vedení dialogu, což značně zvyšuje nároky na způsob vedení výslechu – vyslýchaný sám podává vyslýchajícímu instrukce, kdy a jak se má v průběhu výslechu dotazovat.

Jak svědek, tak vyšetřovatel jsou začleněni v úkolech vyžadujících rozpoznávání – svědek si snaží vybavit a detailně popsat komplexní událost a

---

⁹⁸ COGNITIVE INTERVIEW. *Criminal Justice* [online]. Word Press, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://criminal-justice.iresearchnet.com/forensic-psychology/cognitive-interview/>

⁹⁹ COGNITIVE INTERVIEW. *Criminal Justice* [online]. Word Press, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://criminal-justice.iresearchnet.com/forensic-psychology/cognitive-interview/>

¹⁰⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. s. 421-422

vyšetřovatel naslouchá odpovědím svědka, generuje a testuje hypotézy o zločinu, formuluje otázky a zaznamenává odpovědi svědka. Nejefektivnější získání informací z paměti je, pokud je schopen svědek ve stejné době opětovného vybavení si kontextu původní události. Z toho důvodu mají vyšetřovatelé instruovat svědka k opětovnému vybavení kognitivních a emocionálních stavů z doby původní události. Ovšem svědek i vyšetřovatel mají pouze limitované zdroje ke zpracování informace, proto by měly být omezeny jiné souběžně probíhající obtížné úkoly či fyzické či psychologicky rušivé vlivy, hluk apod. Neměl by být používán standardizovaný seznam otázek pro všechny svědky, ale otázky by měly být přizpůsobeny každému svědkovi individuálně, neboť jejich vnímání události je jedinečné. Někteří se mohli soustředit na obličej útočnicka, zatímco jiní na zbraň a podobně. Platí také, že čím častěji pátrá svědek ve svých vzpomínkách na trestný čin, tím více detailů si vybaví. Proto bývá žádán, aby kritickou událost během interview několikrát popsal, nebo bývá na výsledcích pozvaný vícekrát. Je nutné vyvarovat se úniku informací, protože rekonstrukce vzpomínek může následně obsahovat včleněné informace z jiných zdrojů. Co se týče dohadů, svědek by měl být raději instruován k volbě odpovědi „nevím“ než si domýšlet nebo prezentovat dohady. To vše bez jakéhokoli tlaku či jiného povzbuzování k odpovědím na otázky, jejichž odpověďmi si je svědek nejistý. To je zejména důležité zachovávat u dětí. Neefektivní komunikace zahrnuje zadržování podstatných informací, nerelevantní, nepřesné nebo nesprávné odpovědi oproti efektivním odpovědím v detailu širším, než je běžné pro běžnou konverzaci, včetně triviálních informací.¹⁰¹

Výzkumy dokázaly, že vyšetřovací hypnóza a kognitivní interview nevykazují významné rozdíly a že jsou v mnoha ohledech kvalitnější i na detaily bohatší výpovědi, než tomu bývá u standardně vedeného výslechu. Použití kognitivního interview zároveň nevyvolává tolik otázek ohledně etiky, práva apod.¹⁰²

4.2.2. Využívání kognitivního rozhovoru v trestním řízení v zahraničí

V oblasti kognitivních interview se jednotlivé země liší ve způsobu výcviku vyšetřovatelů v jejich vedení. Některé země v Evropě jako Anglie, Švédsko a Norsko poskytují instruktáž ve vedení takových rozhovorů jako součást základního výcviku všech policejních vyšetřovatelů. Některé místní školicí programy ve

¹⁰¹ COGNITIVE INTERVIEW. *Criminal Justice* [online]. Word Press, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://criminal-justice.iresearchnet.com/forensic-psychology/cognitive-interview/>

¹⁰² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. s. 422

Spojených státech, Kanadě a Austrálii poskytují tento výcvik, ačkoliv některá policejní oddělení jimi vůbec neprochází a ta, která je absolvují, mají rozdílnou kvalitu. Některé federální vyšetřovací agentury ve Spojených státech mají tento výcvik standardizovanější a rigoróznější (FBI apod.). Adekvátní trénink v kognitivním rozhovoru vyžaduje, kromě přednášek a demonstrace, příležitost nováčkům tyto techniky procvičit a obdržet kritickou zpětnou vazbu. Zpětná vazba od vyšetřovatelů je pozitivní, a to zejména u větších, komplexních trestných činů a nehod. Z hlediska času a zdrojů je ale vedení kognitivního interview velmi náročný proces.¹⁰³

U Národního odvolacího soudu v Londýně v Anglii byl u slyšení případ, kdy dřívější rozhodnutí bylo změněno na základě informace od svědka, který podal velmi detailní popis trestného činu, když byl podroben kognitivnímu rozhovoru. Ačkoliv soud nezmínil při jednání kognitivní výslech, konečné rozhodnutí bylo v souladu s informací získanou z kognitivního interview. Další případ obnovovacího řízení se odehrál v Kalifornii, v kterém obžaloba použila důkaz získaný policejním úředníkem vyškoleným ve vedení kognitivních rozhovorů. Obhájce tvrdil, že je takovýto druh vyšetřování podobný hypnóze a že podporuje nepřesné svědectví očitého svědka. Na rozdíl od hypnózy je přesnost kognitivního vyšetřování v porovnání s konvenčním buď ekvivalentní, nebo lehce vyšší. Soudce rozhodl v neprospěch námitky ke kognitivnímu rozhovoru a povolil takto získané svědectví. Kognitivní interview pomohlo vyřešit řadu případů včetně únosu dítěte, politicky motivovaného výbuchu bomby a zneužívání dítěte. Vyšetřovatel z amerického Úřadu pro alkohol, tabák a ohňostroje podal zprávu o provedeném kognitivním interview se 38letou ženou, která byla svědkem vraždy jako 5leté dítě. Interview napomohlo nesčetným vzpomínkám, z nichž mnohé potvrdily policejní záznamy, jež vznikly v době vraždy jako rozmístění předmětů a nábytku na místě vraždy.¹⁰⁴

I přes tyto úspěchy britská policie zveřejnila zprávy, že je obtížné implementovat celý kognitivní rozhovor z důvodu časové tísně nebo obtížné komunikace v předávání mnemotechnických instrukcí očitým svědkům. Stovky laboratorních testů kognitivních interview byly provedeny v USA, Anglii, Německu a Austrálii s dobrovolníky většinou z řad studentů, které dokázaly, že z těchto rozhovorů bylo o 25 % až 100 % více správných výpovědí než v standardních

---

¹⁰³ COGNITIVE INTERVIEW. *Criminal Justice* [online]. Word Press, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://criminal-justice.iresearchnet.com/forensic-psychology/cognitive-interview/>

¹⁰⁴ COGNITIVE INTERVIEW. *Criminal Justice* [online]. Word Press, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://criminal-justice.iresearchnet.com/forensic-psychology/cognitive-interview/>

nebo strukturovaných rozhovorech. V Miami a v Londýně proběhly studie vedení kognitivních interview s oběťmi a svědky skutečných zločinů, které dokázaly, že u proškolených vyšetřovatelů v oboru kognitivních rozhovorů byla míra získávání informací o 50% vyšší než u neproškolených vyšetřovatelů u obou studií. Také proběhlo empirické testování na dětech, starších osobách a osob s postižením, a i když přirozeně nejvíce si pamatovali zdraví studenti, i ostatní typy subjektů vykazaly zvýšení oživení paměťových stop.¹⁰⁵

---

¹⁰⁵ COGNITIVE INTERVIEW. *Criminal Justice* [online]. Word Press, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://criminal-justice.iresearchnet.com/forensic-psychology/cognitive-interview/>

4.3. Odorologie

Věřohodnost odorologie jako důkazního prostředku v trestním řízení je v současné době stále větším tématem. Kriminalistická odorologie je obor, který se neustále vyvíjí a zdokonaluje, tak jako tomu bylo i u jiných oborů kriminalistické techniky, které jsou v dnešní době již jednoznačně uznávány. Nedůvěra v tento obor pramení z omylů, ke kterým v minulosti došlo, avšak je třeba mít na paměti, že tato metoda začala být využívána jako důkazní prostředek v době, kdy ještě nebylo shromážděno zdaleka tolik vědeckých poznatků, které máme v dnešní době k dispozici. Policie ČR v současné době využívá speciálně vycvičené psy jako prostředek obrany, prostředek vyhledávání pachů nebo jako prostředek individuální pachové identifikace osob.

„Odorologie je vědeckým oborem, jehož předmětem zkoumání je vznik, vlastnosti a složení pachu, které mohou být analyzovány přístrojovou fyzikálně chemickou analýzou, nebo určovány (ztotožňovány, detekovány) na základě organoleptické (smyslové) schopnosti živočichů vnímat částičky pachových látek označovaných pojem odoranty, které se při určitém objemu a koncentraci odlučují do okolního ovzduší (atmosféry).“¹⁰⁶ Kriminalistická odorologie tedy zahrnuje jak objektivní (olfaktronika), tak i subjektivní (olfaktorika) metody zkoumání pachu. „Objektivní metody jsou založeny na přístrojové technice a využívána je v tomto ohledu především spektrální analýza pachových látek.“¹⁰⁷ K analýze pachu se nejčastěji využívá plynová chromatografie v kombinaci s hmotnostní spektrometrií. Dále také kapalná chromatografie, kapilární elektroforéza s fluorescenční nebo elektrochemickou detekcí a další. Objektivní metody kriminalistické odorologie však nejsou schopné individuální identifikace pachu konkrétní osoby. „Subjektivní metody kriminalistické odorologie využívají fyziologii čichu živých organismů, a to především speciálně vycvičených psů využívaných jako biodetektor pachu.“¹⁰⁸ Cílem kriminalistické odorologie je určit skupinovou příslušnost pachu nebo jeho individuální identifikaci.

---

¹⁰⁶ STRAUS, Jiří a Martin KLOUBEK. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-238-7. s. 26

¹⁰⁷ STRAUS, Jiří a Martin KLOUBEK. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-238-7. s. 6

¹⁰⁸ STRAUS, Jiří a Martin KLOUBEK. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-238-7. s. 6

4.3.1. Pojem odorologická stopa

Vznik odorologických stop je velmi podobný vzniku daktyloskopických stop. Spočívá v kontaktu těla nebo části oděvu osoby s libovolným předmětem, při kterém dojde k přenosu pachu a tím k vytvoření pachové stopy. Zdrojem pachových stop člověka je především lidský pot, popřípadě lidský dech. Stopy tohoto původu jsou nejčastěji na příchodových či odchodových cestách pachatele a tam, kde se pachatel po nějakou dobu zdržoval. Problémem pachových stop je jejich vyhledávání. Ve většině případů nejsou tyto stopy lidskými smysly zjistitelné, jsou latentní. Z tohoto důvodu se při jejich vyhledávání postupuje logicky a typují se místa, kde by se taková stopa mohla vyskytovat. Velká pozornost musí být věnována citlivosti a stálosti takové stopy. Pachové stopy je nutné zajišťovat jako první a při jejich získávání musí být kladen důraz na správné zajištění tak, aby nedošlo k přenosu jiného, cizího pachu nebo nebyla stopa pozměněna vlastním pachem osob, které je zajišťují.

Při zajišťování pachových stop s jejich nosiči se používají sterilní nástroje, popřípadě sterilní chirurgické rukavice a jsou zajišťovány do vhodných obalů (skleněné nádoby, sáčky, láhve, atd.). Postup při zajištění pachové stopy bez jejího nosiče je značně náročnější a může být proveden několika metodami. První metodou je nasátí pachové stopy do injekční stříkačky či plastické láhve, ze které je následně odstraněna většina vzduchu. Druhou možností je prosávání vzduchu s pachovou stopou přes sloupec vhodného absorbentu, kde se pachy zachytí. Nejčastější metodou je zajišťování pachové stopy na speciální snímač. Jedná se o sterilní bavlněnou tkaninu, která je přiložena na místo předpokládaného výskytu odorologické stopy. Tato tkanina je následně překryta hliníkovou fólií, která zabrání jejímu úniku do okolního vzduchu. Tkanina se na místě ponechá přibližně 20 minut, aby došlo k zachycení stopy na snímač, a po uplynutí této doby je tkanina vložena do sterilní skleněné nádoby. Takto vznikají tzv. pachové konzervy, které mají použitelnost přibližně jeden rok. Následně jsou využity služební psi, kterým se dá očichat pach konkrétní osoby a následně pachové konzervy. Pokud pes zaznamená shodu, pak danou pachovou konzervu označí naučeným způsobem např. zalehnutím.

4.3.2. Využívání odorologie v trestním řízení v ČR

V současné době je v České republice jako důkaz možné využít jen kriminalistickou olfaktoriku, která je vyčleněným oborem z kriminalistické olfakce (vzájemné porovnání pachů prostřednictvím čichového orgánu speciálně

vycvičeného psa). Důvodem je, že se jedná o jedinou metodu, kterou lze individuálně identifikovat osobu, která byla přítomna na místě spáchání trestného činu nebo byla v kontaktu s doličným předmětem. „Zjišťování toho, zda má konkrétní osoba vztah k události, jež je předmětem trestního řízení, se provádí porovnáváním pachových stop a vzorků pachu prověřovaných osob, které jsou fixovány v pachových konzervách.“¹⁰⁹ „Tento důkaz by měl spíše sloužit jako vodítko, které může v konečném důsledku za použití a vyhledávání dalších důkazů přispět až k odhalení pachatele.“¹¹⁰ Takto získaný důkaz je nepřezkoumatelný a z tohoto důvodu je brán jako důkaz podpůrný. Na jeho základě je možné dospět k závěru, že se daná osoba na místě nacházela, avšak nelze s jistotou říci, že se právě ona dopustila trestného činu. Na základě vyjádření Nejvyššího soudu ve shodě s Ústavním soudem platí, že nepřichází v úvahu, aby takový úkon byl jediným důkazem ve věci. Jak již bylo řečeno výše, je tento důkaz možné považovat pouze za důkaz podpůrný a nepřímý. „V rámci hodnocení důkazů pak je třeba, aby orgány činné v trestním řízení pečlivě hodnotily výsledky získané metodou pachové identifikace, v souvislosti s obsahem ostatních důkazů vztahujících se k dokazované skutečnosti a aby při tom braly zřetel také na to, zda byl nalezen pouze ojedinělý otisk pachové stopy nebo více takových otisků, kde a kdy byly otisky pachových stop nalezeny, u kolika z nich byla zjištěna shoda se srovnávací pachovou konzervou, a jakým časovým odstupem byla tato shoda zjištěna, a na další významné okolnosti charakterizující každý konkrétní případ použití metody pachové identifikace.“¹¹¹

Metoda individuální pachové identifikace osob není v současné době jako důkazní prostředek kodifikována. Ovšem například daktyloskopie, balistika či mechanoskopie rovněž nejsou trestním právem kodifikovány. Z toho tedy vyplývá, že kodifikace již není nezbytná, neboť kriminalistickou olfaktoriku lze již považovat za standardní součást kriminalistické techniky, nikoli taktiky. V praxi ovšem platí, že je na rozhodnutí soudce, zda takový důkazní prostředek považuje za věrohodný a použije ho v dokazování. Ačkoli je kriminalistická olfaktorika českým právem procesním již většinou uznávána, nemá v seznamu znalců žádného zástupce. Soud proto může jmenovat znalce ad hoc, nebo vyslechnout technika snímajícího pachovou stopu, policistu, který odebral srovnávací vzorek a

---

¹⁰⁹ STRAUS, Jiří a Martin KLOUBEK. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-238-7. s. 40

¹¹⁰ Nález Ústavního soudu I. ÚS 394/97 ze dne 4. 3. 1998

¹¹¹ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. Edice EUpress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 190

psovoda provádějícího pachovou zkoušku.¹¹² V jednání před soudem musí dokazování s využitím kriminalistické olfaktoriky splňovat tři základní podmínky. Jedná se o přesné vymezení předmětu dokazování, existenci právně relevantních důkazných prostředků a také to, že dokazování představuje veřejné posouzení takto získaných právně relevantních informací soudem v hlavním líčení.

4.3.3. Využívání pachové stopy v trestním řízení v zahraničí

Na velmi vysoké úrovni je kriminalistická olfaktorika v Rusku. Nejnovější poznatky v této oblasti je možné nalézt právě v ruské literatuře. Hlavním rozdílem mezi českou a ruskou kriminalistickou olfaktorickou vyplývají ze skutečnosti, že v Rusku je tato metoda již plně emancipována a je znaleckým oborem. „*Bylo provedeno velké množství vědeckých pokusů k potvrzení genetického původu individuálního charakteru lidského pachu jako faktoru individuální identifikace a na základě toho zpracovávány metodické pokyny pro snímání pachových stop, odběr pachových vzorků osob a jejich komparaci.*“¹¹³ Tyto pokusy byly provedeny na základě doporučení vědeckých rad při ministerstvu vnitra Ruské federace a prokuratury Ruské federace. Jako vzorky byly využity krev a vlasy dobrovolníků. Výsledky byly následně ověřeny analýzou na bázi DNA. „*Na základě výsledků ověřovacích pokusů byl ruskou kriminalistikou formulován obecný záměr, že pach konkrétního člověka je stejně individuální, jako obrazec jeho papilárních linií, barevné skvrny oční duhovky (iris), modulace hlasu nebo genetický profil.*“¹¹⁴ Jako jediný problém je spatřován pes jako „živý nástroj“ a nebezpečí přenosových a nepravých spojovacích pachů. Z tohoto důvodu dochází v Rusku k deponování pachových vzorků svých pracovníků, kteří se pohybují na místech snímání pachových stop a odběru pachových vzorků, což následně umožňuje provést kontrolní zkoušku. Platí tedy, že v Rusku je kriminalistická olfaktorika součástí kriminalistické techniky, stejně jako například kriminalistická daktyloskopie. V Rusku tedy již došlo k institucionalizaci olfaktorických znalců a jsou také hojně využívány stopy krve jako pachové stopy. V Rusku dochází k vyhledávání pachových stop nejen na místě spáchání trestného činu, ale také na trase předchozího pohybu osoby, kde jsou tak dohledávány věci, které pachatel ztratil,

---

¹¹² STRAUS, Jiří a Martin KLOUBEK. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-238-7. s. 129

¹¹³ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Aktuální otázky kriminalistické olfaktoriky*. [online]. 2008, 38 s. [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: mvcr.cz/soubor/3-2008-2008-03-kloubek-pdf.aspx . s. 20

¹¹⁴ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Aktuální otázky kriminalistické olfaktoriky*. [online]. 2008, 38 s. [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: mvcr.cz/soubor/3-2008-2008-03-kloubek-pdf.aspx . s. 21

odhodil nebo uschoval. Z těchto věcí je následně možné sejmout pachové, ale i jiné stopy. V Rusku existuje hned několik způsobů snímání pachových stop. Jedná se o odpařování pachu zahříváním nosiče pachové stopy, smývání pachových látek organickými rozpouštědly, propařování pachu z doličného předmětu textilního ošacení prostřednictvím horké páry, snímání pachu přímým kontaktem textilního absorbentu s předpokládaným místem výskytu pachové stopy, přenesení pachu proudem vzduchu tahem nebo tlakem a získávání frakčních součástí pachu ze směsi pachové stopy.

Ruský způsob komparace se také odlišuje tím, že je rozdělen do dvou fází. Jedná se o fázi zakládání pachových konzerv na stanoviště a následně jejich komparaci. Pachové konzervy zakládá kriminalistický expert v oboru odorologie, nikoli psovod specialista se psem. Pachové konzervy jsou rozmístěny do kruhu a pes je vypuštěn na volno, bez vodítka.¹¹⁵

Je tedy patrné, že Rusko má odlišnou metodiku od ČR. V současné době je spíše podporována metodika Ruska, tedy zakládání srovnávacích pachových konzerv odorologickým expertem bez přítomnosti psovoda se služebním psem. Následně je přiveden psovod se psem, kterému je dán k načichání vzorek srovnávacího pachu.

Platí, že v Rusku je kriminalistická olfaktorika uznaným soudně znaleckým oborem. Znalec vypracuje posudek pro potřeby dokazování ve stádiu jednání před soudem.¹¹⁶

---

¹¹⁵ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Aktuální otázky kriminalistické olfaktoriky*. [online]. 2008, 38 s. [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: mvcr.cz/soubor/3-2008-2008-03-kloubek-pdf.aspx . s. 31

¹¹⁶ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Aktuální otázky kriminalistické olfaktoriky*. [online]. 2008, 38 s. [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: mvcr.cz/soubor/3-2008-2008-03-kloubek-pdf.aspx . s. 33

4.4. Fyziodetekce

Fyziodetekční vyšetření je široké veřejnosti spíše známé pod pojmem polygraf nebo detektor lži, jehož psychologickou podstatou je asociační experiment. „*Lidský organismus reaguje na podněty přicházející zvenčí specifickými reakcemi, které se projevují fyziologickými změnami.*“¹¹⁷ Těmito změnami jsou například zrychlení dechu, tepové frekvence, zvýšení tlaku nebo zvýšení sekrece potu. Tyto změny jsou reakcí na ohrožení. V tomto případě se jedná o strach z odhalení lživé odpovědi. Veškeré uvedené změny na povrchu těla lze registrovat a snímat za pomoci vhodné techniky.

„*Praxe se sjednotila na snímání a registrování níže uvedených fyziologických hodnot a jejich změn a většina světových výrobců polygrafů vyrábí své přístroje v konfiguraci, kdy je snímána a registrována tepová frekvence (závisí na činnosti autonomní nervové soustavy), změny krevního tlaku (projevují se změnou průsvitu vlásečnic), kožně galvanické reakce (změny elektrické vodivosti kůže), dechová činnost (jednotlivé fáze dechové činnosti, poměr vdechu k výdechu apod.).*“¹¹⁸ V České republice je dále snímáno a registrováno svalové chvění v hlase vyšetřované osoby, které je spolu s polygrafickým testováním označováno souhrnně jako fyziodetekční vyšetření.

Počátek dnešní fyziodetekce je datován do roku 1906, kdy psychologové Weirtheimer a Klein vyslovili kontroverzní otázku, zda lze podezřelému jedinci prokázat přítomnost vědomostí, které může mít pouze pachatel, a to, pokud možno nezávisle na jeho ochotě vypovídat ke spáchanému činu.¹¹⁹ Avšak až v roce 1921 došlo k prvnímu použití upravených přístrojů pro lékařskou praxi při vyšetřování osob podezřelých z podvodů, a to americkým policejním důstojníkem J. A. Larsonem. V roce 1926 došlo k vylepšení tohoto přístroje L. Keelerem, který ho začal nazývat polygrafem. Na základě dobrých výsledků, bylo jeho využívání v dohledné době zařazeno do výslechové praxe americké policie. V České republice je zájem o tento přístroj datován až v roce 1969. Následovalo několik let výzkumu, vznik pracoviště fyziodetekce a provádění fyziodetekčních vyšetření

---

¹¹⁷ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. Edice EUpres. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 175

¹¹⁸ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. Edice EUpres. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 175

¹¹⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. s. 414

experimentálně v laboratorních podmínkách. V současné době je možné jej využít i v reálných případech.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že fyziodetekční vyšetření i přístroj jako takový, doznaly značných změn. V současnosti se snímají a registrují následující fyziologické reakce:

- dechové frekvence – hodnotí se frekvence dýchání, tvar křivky a vztahy mezi její vdechovou a výdechovou fází. Rytmus dýchání je sice možno vědomě ovlivňovat, ale jemné rozdíly poměrů mezi jednotlivými fázemi lze ovlivnit jen velmi obtížně,
- psychogalvanický reflex – při emočním vypětí dochází ke změně ve vodivosti kůže respektive ke změně elektrického odporu kůže,
- změny krevního tlaku a tepové frekvence - snímají a registrují se hodnoty tlaku a frekvence tepu,
- Elektroencefalografie – sleduje se elektrická aktivita mozku z důvodu toho, že emoce mají vliv na elektrickou aktivitu mozku,
- stres v hlase vyšetřované osoby.¹²⁰

Fyziodetekční vyšetření probíhá předkládáním určitých podnětů v laboratorních podmínkách. Následně jsou zaznamenávány výše zmíněné fyziologické reakce. Je tedy třeba říci, že polygraf se stává fyziodetektoem až v kombinaci s jeho psychologickou součástí, kterou tvoří sada otázek podle přesně stanovených pravidel.

Fyziodetekční vyšetření má čtyři etapy:

1. konzultace a příprava,
2. vlastní provedení,
3. vyhodnocení výsledků,
4. formulování závěrů.¹²¹

Základem úspěšnosti této metody je seznámení experta s případem tak, aby měl veškeré potřebné informace k případu. Tyto informace získává na základě konzultace případu s kriminalistou, který má případ na starosti. Dále je důležité zvolit vhodnou dobu vyšetření, nejlépe v době, kdy osoba není ovlivněna informacemi, které získala jinde, než při samotném činu. Jako nejefektivnější se

---

¹²⁰ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4580-0, s. 55-56

¹²¹ KOHOUT, J.: *Fyziodetekční vyšetření v procesu objasňování trestné činnosti*. In: *Kriminalistika* č. 3/2008, s. 12

tedy jeví využití tohoto vyšetření v počátečních fázích objasňování, nejlépe jako jeden z prvních úkonů po předběžném vyslechnutí podezřelé osoby.

Vlastní vyšetření začíná vysvětlením fungování přístroje a především dotázáním se osoby, která bude vyšetřována, zda stále trvá na svém písemném souhlasu o provedení tohoto vyšetření. Tento souhlas je vzhledem k principu dobrovolnosti nezbytný a dále také platí, že osoba podstupující vyšetření může kdykoli vyšetření přerušit nebo ukončit, a to bez udání důvodu. Dále je také nutné ověřit, zda není vyšetřovaná osoba např. pod vlivem návykové látky, nemá nějaké zdravotní potíže či nebere nějaké léky. Tyto informace jsou důležité vzhledem k možnosti ovlivnění výsledků vyšetření.

V přípravné fázi dochází k sestavování otázek, které budou osobě pokládány a u kterých je předpoklad spuštění požadované fyziologické reakce. Otázky se vztahují vždy ke konkrétnímu případu a týkají se pouze skutečností, které může vědět jen osoba, která se trestného činu nějakým způsobem účastnila. Na otázky je možné odpovídat pouze ano či ne a formulace otázek musí být jednoznačná a emočně neutrální.

V další fázi vyšetření vyšetřovaná osoba znovu uvádí vše, co jí je o případu známo. Následně se tato osoba podepíše na začátek grafického záznamu a uvede zde datum a čas zahájení úkonu. Poté jsou jí přiloženy na tělo snímače a jsou jí vysvětleny jejich funkce. *„Na hrudník osoby jsou přes běžný oděv přiloženy hadicové snímače pneumografu, které snímají hloubku a frekvenci dýchání v úrovni horní části hrudníku a v oblasti bránice, na dva nesousední prsty ruky jsou přiloženy a připevněny snímače kožního odporu a na palec druhé ruky snímač změn krevního tlaku a tepové frekvence.“*¹²² Následuje pokládání předem připravených otázek. Vyšetření ve většině případů nepřesahuje dobu tří hodin. Po skončení vyšetření osoba grafický záznam opět podepíše a opět uvede datum a čas, kdy bylo vyšetření ukončeno.

Následuje hodnocení a interpretace výsledků vyšetření. *„Ve „Zprávě o přípravě, provedení a vyhodnocení fyziodetekčního vyšetření“ jsou obsaženy informace zjištěné vyhodnocením záznamu polygrafu a hlasového analyzátoru a je konstatováno, jak osoba na konkrétní otázky odpovídala a jaké změny fyziologických hodnot byly při tom u ní zaznamenány.“*¹²³ V této zprávě ovšem není

---

¹²² CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. Edice EUpress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 177

¹²³ KOHOUT, J.: *Fyziodetekční vyšetření v procesu objasňování trestné činnosti*. In: *Kriminalistika* č. 3/2008, s. 24

uvedeno, zda osoba daný čin spáchala či nikoli a je tedy nepřipustné konstatování o vině. Je zde ale uvedeno, jaké otázky pro ni byly kritické a na které odpověděla nepravdivě.

4.4.1. Využívání fyziodetekce v trestním řízení v ČR

Fyziodetekční vyšetření nemá, stejně jako je tomu u odorologie či dalších netradičních důkazních prostředků, v trestním řádu právní ukotvení. Často je poukazováno na nespolehlivost této metody a na zásah do osobnostních práv vyšetřované osoby. V neprospěch této metody hraje také fakt, že je k takovému vyšetření, jak již bylo řečeno výše, potřeba svolení vyšetřované osoby a také její aktivní spolupráce. V České republice v současné době s ohledem na stanoviska Nejvyššího soudu a Ústavního soudu platí, že výsledky fyziodetekčního vyšetření nejsou důkazem a nelze je použít jako důkazní prostředek v trestním řízení. Výsledky takového vyšetření mohou být pouze podporou pro zaměření a výběr důkazních prostředků, které mohou takto získané informace potvrdit či vyvrátit. Lze tedy říci, že se polygraf využívá v situacích, kde si vyšetřovatel potřebuje ověřit a ujasnit svoje podezření na konkrétní osoby. „Závěry fyziodetekce mohou posílit nebo oslabit hypotézu o pravděpodobné účasti osoby na vyšetřovaném skutku, např. je-li stanoven okruh podezřelých, je možné využít polygrafického vyšetření k vyloučení neodůvodněně podezřelých osob.“¹²⁴ Metodu fyziodetekce lze také použít v případech, kdy má vyšetřovatel podezření na nepravdivé doznání.

4.4.2. Využívání fyziodetekce v trestním řízení v zahraničí

Využití polygrafu a jeho výsledků v rámci trestního řízení je aktuálním tématem v řadě zemí. Nejdéle je polygraf využíván v USA. Zde je polygraf využíván i v soukromém sektoru – například ve výběrovém řízení jej podstupují uchazeči o zaměstnání.¹²⁵ Na základě toho od 2. poloviny 60. let 20. století došlo k vymezení případů, kdy je možné jej použít. Vyšetření se používá jen ve stádiu policejního vyšetřování, kdy je polygraf vnímán jako užitečný při vyhledávání stop a důkazů a při dalších vyšetřovacích úkonech. Opakování tohoto úkonu před soudem je prakticky nemožné. Dle americké justiční praxe nemají závěry a výsledky takového vyšetření váhu přímého důkazu. Některé soudy v USA výsledky vyšetření na polygrafu jako důkaz (nikoli jediný) uznávají, jiné je jako důkaz odmítají.

---

¹²⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. s. 416

¹²⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. s. 416

„Důkazní přípustnost výsledku polygrafického vyšetření v soudním řízení je rozdílně zvažována i v dalších zemích.“¹²⁶ V Japonsku výsledek polygrafického vyšetření jako důkaz uznávají, avšak vždy jen jako jeden z dalších v řetězu důkazů. Polygrafického vyšetření je zde využíváno zejména při vyšetřování kriminálních trestných činů. Z evropských zemí je možné zmínit Německo, kde již od roku 1954 platí úplný zákaz používání polygrafu v rámci trestního řízení. „V Polsku v roce 1980 Nejvyšší soud po rozsáhlých diskuzích konstatoval, že použití polygrafu je třeba považovat za „přibrání znalce“ a výsledek polygrafického vyšetření tedy za důkaz jako každý jiný, podléhající volnému hodnocení soudem.“¹²⁷ Maďarsko považuje výsledky polygrafických vyšetření za podpůrné prostředky vyšetřování, které jsou využívány v průběhu přípravného řízení.

---

¹²⁶ GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol.: *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. s. 242 - 243

¹²⁷ GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol.: *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3. s. 242 - 243

5. Závěr

V praxi je použití hypnózy stále spíše výjimečné. Ožívují se tu paměťové stopy svědka na emocionální události a vzniká tlak na svědka vzpomenout si na ty aspekty události, které nebyly dobře zpracované, pokud vůbec. Asi největším rizikem při použití hypnózy je zvýšená tendence vyplňovat mezery v paměti při hypnóze informacemi, jež pochází buď od hypnotizéra, nebo jsou hypnotizovaným subjektem vymyšlené. Proto se domnívám, že je více než vhodné, aby hypnózu prováděl přísně vzato pouze zkušený odborník z oboru psychologie, nikoliv jen proškolený vyšetřovatel (70. léta v USA). Nadto je dle mého názoru na místě, aby každé takové sezení bylo nahráváno pro případnou pozdější kontrolu. Sníží se tím i riziko případného znehodnocení takto získaných informací například z důvodu vsugerovaných zážitků.

Kognitivní interview nachází široké uplatnění od investigativních interview až po kriminální vyšetřování – z oblasti nehod nebo veřejného zdraví a nachází srovnatelné a rovnocenné uplatnění ve světě i u nás. Mezi limity kognitivního interview patří to, že je náročné na čas – trvá mnohem déle a je při něm nutné speciální školení osoby, která kognitivní interview vede. Bohužel se při něm nashromáždí rozsáhlé množství informací, které ovšem nejsou vždy praktické a nepomáhají v efektivním vyšetřování incidentů. Další nevýhodou či limitem je to, že některé prvky kognitivního interview mohou být užitečnější než jiné – nejvhodnější jsou kombinace více prvků než jejich použití individuálně. Obzvláště vhodné je jeho použití u starších svědků, kde je oživení vzpomínek touto metodou velice efektivní.

Mnohem častější využití v trestním vyšetřování tedy nachází metoda kognitivního rozhovoru (oproti hypnóze), díky které se vyvolávají paměťové stopy svědků s vysokou přesností oproti standardním rozhovorům. Myslím, že i přes některé nevýhody kognitivního interview by bylo vhodné jej více zařazovat a používat v rámci vyšetřování trestných činů, zvláště pak těch závažnějších. Je zde zmíněná časová náročnost takového rozhovoru, nicméně pokud lze takto získat byť jedinou cennou informaci, může být ve výsledku ušetřeno mnohem více času stráveného vyšetřováním jinými způsoby. Neméně zajímavá informace je, že kognitivním rozhovorem lze získat skoro stejné informace co do kvantity i kvality jako v hypnóze, která je navíc oproti kognitivnímu rozhovoru riziková co se týče sugescí od hypnotizéra.

Pachové stopy jsou u nás sice při vyšetřování využívány, ale stále je zde prostor pro zlepšení. Bylo by možné se inspirovat například v ruské olfaktorice, které je na vysoké úrovni. Na rozdíl od České Republiky zde již došlo k institucionalizaci olfaktorických znalců a olfaktorika je uznávaným znaleckým oborem. Zajímavé je také využívání lidské krve jako pachové stopy a pátrání po pachových stopách nejen na místě činu. Dalším rozdílem mezi českou a ruskou olfaktorikou je způsob zajišťování pachových stop - v Rusku používají daleko více způsobů.

Fyziodetekce u nás nachází uplatnění pouze jako vodítko při vyšetřování, nikoliv jako důkazní prostředek či důkaz byť i jen nepřímý. Významnou překážkou k využívání polygrafu v trestním řízení je potřeba souhlasu vyslychané osoby. Další nevýhodou je nespolehlivost polygrafu při použití u duševně nemocných či patologických lhářů. Naopak využívání polygrafu i k jiným účelům než v trestním řízení (jako v USA) mi nepřijde vhodné. V současnosti se provádí fyziodetekce v Kriminalistickém ústavu v Praze.

Je možné, že se časem dočkáme zařazení i nyní netradičních, často kritizovaných metod do trestního řádu, stejně jako tomu bylo u kriminalistických metod – rekognice, rekonstrukce a jiné. Technologie se neustále vyvíjí a s ní i metody vyšetřování, stejně jako názory odborné veřejnosti. Je tedy pravděpodobné, že to, co dnes považujeme za nemožné, bude v budoucnu bráno jako samozřejmost. V průřezu historie jsme byli svědky mnoha různých metod, které ne vždy svědčily o tom, jak to skutečně bylo. Nezbyvá tedy než doufat, že ať už v budoucnu budou používány jakékoliv metody vyšetřování trestních věcí, budou alespoň vypovídat o tom, co se skutečně událo, aby mohlo dojít k určení správného trestu pro správného pachatele. To je ostatně cíl, kterého bychom měli chtít vždy dosáhnout.

6. Resumé

In my thesis I deal with the topic of non-traditional ways of clarifying a criminal case, especially hypnosis, cognitive interview, odorology and physiodetection.

This work is divided into three parts. The first part deals with the very concept of evidence in criminal proceedings. There are the basic concepts, principles and division of evidence. The second part discusses the evidence that can be used in the evidence and which are explicitly stated in the Criminal Procedure Code. The basic introduction to the issue is followed by the main part in the chapters devoted to the use of hypnosis, even in comparison with cognitive conversation, and other non-traditional ways of clarifying criminal matters, such as odorology or physiodetection.

In conclusion, I would like to say that hypnosis and the above-mentioned evidence can be used in criminal proceedings, although at present only as indirect evidence or just as a guide in the investigation.

Hypnosis is still considered to be the opposite of reason based on logical arguments. If it is to be a 100% legal use, it is necessary to have professionally trained and qualified therapists, because there is a risk of poorly conducted hypnosis or abuse of the hypnotized. Fortunately, only to a certain extent, because each person has a control mechanism in it that prevents them from following the senseless instructions of the hypnotist.

Recently, the popularity of alternative methods has grown, so I think that the above methods could interfere soon more with the legal system and gain a better position and strong in proving innocence.

7. Seznam zdrojů

Literatura:

- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 445 s. ISBN 978-80-7380-461-9.
- HENDRYCH, Dušan a kol.: *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1481 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.
- HOSKOVEC, Jiří a Simona HOSKOVCOVÁ. *Psychologie hypnózy a sugesce*. Praha: Portál, 1998. Studium (Portál). 136 s. ISBN 80-7178-234-3.
- CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice EUpress. ISBN 978-80-7408-175-0.
- CHMELÍK, Jan. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-488-6.
- FRYŠTÁK, Marek a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Ostrava: KeY publishing, 2012. 275 s. ISBN 978-80-7418-160-3.
- GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol.: *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. 280 s. ISBN 80-246-1293-3.
- JELÍNEK, Jiří a kol.: *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 621 s. ISBN 80-86432-58-0.
- KRATOCHVÍL, Stanislav. *Experimentální hypnóza*. 2. přepracované vydání. Praha: Academia, 1999. 344 s. ISBN 80-200-0679-6.
- MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4580-0.
- MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL, Pavel ŠÁMAL a kol.: *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*, 3. přepracované a doplněné vydání, Praha: C. H. Beck, 2007. Beckovy právnické učebnice. 1211 s. ISBN 978-80-7179-572-8.
- STRAUS, Jiří a Martin KLOUBEK. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 184 s. ISBN 978-80-7380-238-7

- VANTUCH, Pavel: *Obhajoba obviněného*. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. Beckovy příručky pro právní praxi. 666 s. ISBN 978-80-7400-321-9.
- ZEMAN, Petr. a kol.: *Vliv vybraných ustanovení velké novely trestního řádu na průběh trestního řízení*. Praha: IKSP, 2008. 272 s. ISBN 978-80-7338-068-7.

Soudní rozhodnutí:

- Nález Ústavního soudu I. ÚS 394/97 ze dne 4. 3. 1998
- Nález Ústavního soudu III. ÚS 617/2000 ze dne 4. 10. 2001
- Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1104/08 ze dne 19. 3. 2009
- Nález Ústavního soudu I. ÚS 1965/15 ze dne 27. 1. 2016
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. 2. 1983, Le Compte et al. proti Belgii, A-58
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu 4 Tz 172/2001 ze dne 13. 9. 2001
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu 5 Tdo 1207/2016 ze dne 21. 9. 2016
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 11 To 46/94 ze dne 8. 4. 1994

Internetové zdroje:

- ARONS, H. *Hypnosis in Criminal Investigation*. [online]. Washington: U.S. Department of Justice, 1967 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/hypnosis-criminal-investigation>.
- BELAWYER. *The Use of Hypnosis in Criminal Investigations*. The Student Lawyer [online]. London: The Student Lawyer, 8. července 2013. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://thestudentlawyer.com/2013/07/08/the-use-of-hypnosis-in-criminal-investigations/>.
- COGNITIVE INTERVIEW. *Criminal Justice* [online]. Word Press, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://criminal-justice.iresearchnet.com/forensic-psychology/cognitive-interview/>.
- HYPNOSIS. *Psychology today* [online]. US: Sussex Publishers, 2021 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/basics/hypnosis>.

- PENCOVÁ, Andrea. *Hypnóza pomáhá lékařům i zločincům*. Vitalia.cz [online]. Internet Info, 2015 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/hypnoza-pomaha-lekarum-i-zlocincum/>.
- ORNE, Martin. *Hypnosis: Psychology* [online]. Encyclopædia Britannica, 2021. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/science/hypnosis>.
- STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Aktuální otázky kriminalistické olfaktoriky*. [online]. 2008, 38 s. [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: mvcr.cz/soubor/3-2008-2008-03-kloubek-pdf.aspx

Odborné články:

- KOHOUT, J.: *Fyziodetekční vyšetření v procesu objasňování trestné činnosti*. In: *Kriminalistika* č. 3/2008.

Zákony:

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod publikována pod č. 209/1992 Sb.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)